

Nečada, Václav

Dobrušský děkanát a jeho klérus do roku 1436

Studia historica Brunensia. 2021, vol. 68, iss. 1, pp. 245-312

ISSN 1803-7429 (print); ISSN 2336-4513 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/SHB2021-1-16>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/144072>

License: [CC BY-NC-ND 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Dobrušský děkanát a jeho klérus do roku 1436

The Dobruška deanery and its clergy until 1436

Václav Nečada / necada@phil.muni.cz

Ústav pomocných věd historických a archivnictví, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita

Abstract

The study deals with the parish topography of the Dobruška deanery and its clergy until 1436. The focus is on defining the extent of the deanery, the patronages of churches, papal tithes and the distribution of the patronage right. It also deals with the factors associated with the benefice work of clerics. The study focuses on the following issues: who was chosen for presentations; where the clerics came from; how long they worked at benefices; and why their work ended. It also analyzes the careers and mobility of clerics, and with reference to particular cases explains possible motives for exchanging benefices.

Keywords

Dobruška deanery; church administration; parish network; parish clergy, churches

Příspěvek vznikl v rámci projektu specifického výzkumu na Filozofické fakultě MU MUNI/A/1280/2020 Církevní správa a farní klérus pražské diecéze do doby husitské. Za cenné rady a mnohé užitečné připomínky při psaní tohoto článku jsem zavázán Dr. Petru Elbelovi a za pomoc při jeho přípravě bych chtěl rovněž poděkovat Kristýně Seidlové.

Úvod

Zpracování církevní topografie jednotlivých děkanátů v předhusitských Čechách může přispět k bližšímu poznání farní správy v pražské arcidiecézi a k odhalení obecnějších tendencí. V návaznosti na zpracování kostelní topografie se nabízí i otázky týkající se kléru, jeho mobility, délky setrvání u benefícia, okolností, které mohly spolupůsobit při výběru nového klerika k beneficiu. Farnímu kléru a zmíněným tématům bych se chtěl věnovat na následujících stranách na příkladu dobušského děkanátu. Písemné prameny se pro zkoumané téma z prostředí dobušského děkanátu dochovaly z větší části až z doby po roce 1350. Druhý mezník pak představuje rok 1436, kdy končí vedení konfirmačních knih, hlavního pramene této studie.¹

V rámci pražské arcidiecéze již byla zpracována kostelní topografie řady děkanátů. Mezi první práce věnující se systematicky dějinám kostelů patří *Posvátná místa Království českého* od Antonína Podlahy. Podlaha vždy zpracovává některý novověký vikariát, ale k jednotlivým kostelům přináší i informace ze starších dějin.² Ve stejné době vznikla i práce Josefa Kurky *Archidiakonáty kouřimský, boleslavský, hradecký a diecése litomyšlská*, v které zpracoval středověké děkanáty zmíněných arcijáhenství a litomyšlské diecéze. U každého farního kostela uvádí výši odváděného papežského desátku, přehled patronů, jména prezentovaných farářů a případně další zjištění týkající se farnosti (donace, soudní spory, existence oltářů, kaplí).³

Významné podněty k dalšímu výzkumu farní sítě přinesli Zdeňka Hledíková⁴ a Zdeňk Boháč.⁵ Zdeňk Boháč je vedle řady studií věnovaných problémům kostelní topografie také autorem topografického slovníku pražského arcijáhenství.⁶ Na Boháčovu snahu

1 *Libri Confirmationum* (=LC) I–X. Edd. J. Emler – F. A. Tingl. Praha 1865–1889. Mezi nejdůležitější prameny, které jsem dále využil, patří vydané (*Libri erectionum archidioecesis Pragensis saeculo XIV. et XV.* I–VII. Edd. K. Borový – A. Podlaha – J. Pelikán – H. Pátková. Praha 1875–1879, 1927, 2002) i nevydané erekční knihy (Archiv pražského hradu (=APH), Archiv metropolitní kapituly (=AMKV), cod. II–8, cod II–9, cod II–10), soudní akta generálních vikářů (*Soudní akta konsistoře pražské* (=AICP) I–VII. Ed. F. Tadra. Praha 1893–1901) a rejstříky papežských desátků (*Registra Decimarum papalium* (=RDP). Ed. V. V. Tomek. Praha 1873).

2 Podlaha, Antonín: *Posvátná místa Království českého: dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v Království českém*. I–VII. Praha 1907–1913. Takto zpracoval v pražské diecézi celkem 16 vikariátů.

3 Kurka, Josef: *Archidiakonáty kouřimský, boleslavský, hradecký a diecése litomyšlská*. Praha 1915.

4 Hledíková, Zdeňka: *Ke studiu a možnostem využití patronátních práv v předhusitských Čechách*. *Folia historica Bohemica* 7, 1984, s. 43–99; Hledíková, Zdeňka: *Venkovské děkanáty ve středověkých Čechách*. In: Pocta prof. JUDr. Karlu Malému k narozeninám. Praha 1995, s. 112–123; Hledíková, Zdeňka: *Farní síť ve středověkých Čechách a možnosti jejího studia*. In: *Církevní topografie a farní síť pražské církevní provincie v pozdním středověku* (= *Colloquia mediaevalia Pragensia* 8). Jan Hrdina – Blanka Zilynská (edd.). Praha 2007, s. 23–32.

5 Boháč, Zdeňk: *Patrocinia románských kostelů v Čechách*. *Historická geografie* 8, 1972, s. 31–52; Boháč, Zdeňk: *Patrocinia jako jeden z pramenů k dějinám osídlení*. *Československý časopis historický* 31, 1973, s. 369–388; Boháč, Zdeňk: *Struktura feudální pozemkové držby v Čechách na prahu husitské revoluce. (Pokus o rekonstrukci podle patronátní práv)*. *Folia Historica Bohemica* 7, 1984, s. 7–42.

6 Boháč, Zdeňk: *Topografický slovník k církevním dějinám předhusitských Čech*. Pražský archidiakonát. Praha 2001.

o systematické jednotné zpracování farní sítě navazuje kolektivní výzkum farní topografie středověkých Čech, v souvislosti s nímž vzniklo vícero studií věnovaných konkrétním děkanátům.⁷ V letech 2001 a 2004 bylo také na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem zpracováno několik diplomových prací, jejichž tématem byla farní topografie a klérus konkrétních děkanátů⁸ nebo oblastí v době před husitskými válkami.⁹

Pečlivou diplomovou prací věnovanou královehradeckému děkanátu zpracovala Lenka Mazancová¹⁰ a Žatecka se týkají studie Jaroslava Havrlanta.¹¹ V posledních letech vzniklo také několik diplomových prací věnujících se tomuto tématu na Masarykově univerzitě v Brně¹² a na Univerzitě Karlově v Praze.¹³ Výsledky některých z nich byly následně publikovány i jako studie.¹⁴

- 7 Přehled studií vzniklých v souvislosti s tímto výzkumem uvádí v předcházející studii v tomto čísle Zilynská, Blanka – Synovcová Borovičková, Jana: *Církevní topografie středověkých Čech. Projekt databázového zpracování: aktuální stav*. *Studia historica Brunensia* 1, 2021, s. 227–243.
- 8 Michálek, Ivan: *Vývoj církevní správy v ústeckém děkanátu v době předhusitské*. Diplomová práce. Ústí nad Labem 2001; Pelánková, Monika: *Litoměřický děkanát ve 2. polovině 14. a na počátku 15. století. Situace ve venkovském prostoru litoměřického děkanátu v době předhusitské*. Diplomová práce. Ústí nad Labem 2002; Kašparová, Petra: *Německobrodský děkanát ve druhé polovině 14. století a na počátku 15. století*. Diplomová práce. Ústí nad Labem 2003; Hlavsová, Petra: *Církevní správa třebeňického děkanátu ve 2. polovině 14. a na počátku 15. století*. Diplomová práce. Ústí nad Labem 2003.
- 9 Kindlová, Jana: *Církevní správa jihu slánského děkanátu ve 2. polovině 14. a na počátku 15. století*. Diplomová práce. Ústí nad Labem 2001; Vajcová, Martina: *Církevní správa na Chomutovsku na sklonku předhusitské doby*. Diplomová práce. Ústí nad Labem 2003; Moulisová, Lucie: *Severozápadní část žateckého děkanátu ve druhé polovině 14. a na počátku 15. století*. Diplomová práce. Ústí nad Labem 2004.
- 10 Mazancová, Lenka: *Děkanát Hradec Králové. Rozbor na základě konfirmačních knih se zaměřením na mobilitu kléru*. Magisterská diplomová práce. Opava 2003.
- 11 Havrlant, Jaroslav: *Žatecko na cestě k husitské revoluci ve světle církevních dějin*. Sborník Katolické teologické fakulty 6, 2004, s. 145–183; týž: *Problémy studia farní sítě žateckého děkanátu a jeho specifika*. *Colloquia mediaevalia Pragensia* 8, 2007, s. 159–178.
- 12 Vodička, Ondřej: *Topografie kostelní sítě na území mnichovohradištského děkanátu do doby husitské*. Bakalářská práce. Brno 2008; Vodička, Ondřej: *Klérus Mnichovohradištského děkanátu v době předhusitské a husitské (1354–1436)*. Magisterská diplomová práce. Brno 2011; Schmidt, Ondřej: *Topografie kostelní sítě na území plzeňského děkanátu do doby husitské*. Bakalářská diplomová práce. Brno 2012; Kroupová, Iva: *Topografie kostelní sítě na území volyňského děkanátu do doby husitské*. Bakalářská diplomová práce. Brno 2017; Nečada, Václav: *Topografie kostelní sítě a klérus dobrušského děkanátu do doby husitské*. Magisterská diplomová práce. Brno 2018; Kalendová, Kristýna: *Topografie kostelní sítě a klérus kosteleckého děkanátu do doby husitské*. Magisterská diplomová práce. Brno 2020.
- 13 Časárová, Veronika: *Turnovský děkanát v pozdním středověku*. Bakalářská diplomová práce. Praha 2011; Mandzák, Ondřej: *Podbráský děkanát v pozdním středověku*. Bakalářská práce. Praha 2011; Pořízka, Pavel: *Brandýšský děkanát v pozdním středověku*. Bakalářská práce. Praha 2012; Mandzák, Ondřej: *Rakovnický děkanát v pozdním středověku*. Diplomová práce. Praha 2014; Vlasák, Jiří: *Prácheňský děkanát v pozdním středověku*. Diplomová práce. Praha 2015.
- 14 Schmidt, Ondřej: *Farní sítě plzeňského děkanátu do doby husitské*. *Mediaevalia Historica Bohemica* 18/1, 2015, s. 7–99.; Vlasák, Jiří: *Prácheňský děkanát v pozdním středověku*. Vlastivědný sborník Muzea Šumavy 9, 2016, s. 139–179.

Dobrušský děkanát

Dobrušský děkanát se nachází v severovýchodních Čechách. Ve východní části stoupá jeho území do Orlických hor, které jej oddělují od Kladska, zatímco jeho západní část klesá do nížiny v okolí Opočna a České Skalice. Podle rejstříku papežských desátek z roku 1369 patřilo do dobušského děkanátu 34 kostelů.¹⁵ Papežské desátky nezachycují všechny kostely, k čemuž dochází i v případě dobušského děkanátu. Josef Kalousek přiřazuje v Palackého mapě Království českého k dobušskému děkanátu ještě farnosti Deštné a Uhřínov.¹⁶ Příslušnost Deštného k dobušskému děkanátu je k roku 1403 doložena v aktech generálních vikářů.¹⁷ Uhřínov řadí Josef Kurka¹⁸ a František Musil do kosteleckého děkanátu.¹⁹ Vzhledem k tomu, že zde dvakrát vystupuje jako exekutor farář ze Skuhrova, lze usuzovat, že rovněž Uhřínov náležel spíše do dobušského děkanátu.²⁰ Celkem tedy patřilo do dobušského děkanátu 36 kostelů, přičemž v České Skalici byla u jednoho kostela hned dvě farní benefícia.

Z lokalit, jež se nachází na hranicích dobušského děkanátu a nejsou uvedeny v rejstřících papežských desátek, je možné ještě zmínit Rohenice. Ty jsou jak Kalouskem v Palackého mapě,²¹ tak Josefem Kurkou a Lenkou Mazancovou řazeny do sousedního hradeckého děkanátu.²² Možnou příslušnost Rohenic k dobušskému děkanátu naznačuje skutečnost, že v donaci Mutiny a Sezemy z Dobrušky pro tento kostel vystupuje jako svědek dobušský děkan Doník. Zmínění šlechtici 3. července 1361 učinili v Opočně ale i donaci pro opočenský kostel a den nato pro kostel v Přepychách v dobušském děkanátu. Rovněž v těchto listinách je uveden Doník jako svědek.²³ Mohl tedy svědčit v listině pro Rohenice nikoliv z titulu své funkce, nýbrž proto, že byl zrovna v Opočně přítomen. V obdobné situaci jej nacházíme už o rok dříve, když svědčil v listině pro kostel v Starých Bucích ve dvorském děkanátu, kde je ovšem zmiňován i dvorský (trutnovský) děkan.²⁴ Pro skutečnost, že farář z Rohenic vystupuje jako exekutor při ustanovování farářů v Me-

15 RDP, s. 107–108. Do děkanátu patřily dle rejstříku následující farnosti: Dobruška, Náchod, Krčín, Bohuslavice, Skalice, Levín, Kostelec, Černčice, Skuhrov, Přepychy, Solnice, Voděradý, Úpice, Dobeníň, Chvalkovice, Třebešov, Opočno, Bílý Újezd, Stárv, Hronov, Hoříčky, Zálesí, Černíkovice, Dobré, Slavoňov, Zákřaví, Černá, Olešnice v Orlických horách, Hrádek, Dobřany, Machov, Boušín, Horní Vernéřovice, Rtyň.

16 Palacký, František – Kalousek, Josef: *Historická mapa Čech rozdělených na archidiakonáty a děkanáty 14ho století, w nižto jsou poznamenány fary 14ho věku, hrady, mnohé tvrže aj. w. R. 1847 navrhl František Palacký, r. 1874, doplnil Josef Kalousek.* Praha 1894.

17 AICP IV, s. 235.

18 Kurka, J.: *Archidiakonáty*, s. 584.

19 Musil, František: *Význam farní sítě pro poznání historicko-geografické podoby regionu. Kostecký děkanát v době předhusitské.* *Historická geografie* 40/2, 2014, s. 111–152, zde s. 134.

20 LC I/1, s. 22 a LC V, s. 183.

21 Palacký, F. – Kalousek, J.: *Historická mapa.*

22 Kurka, J.: *Archidiakonáty*, s. 455 a Mazancová, L.: *Děkanát Hradec Králové*, s. 78.

23 LE I, s. 31 a 86.

24 LE I, s. 24.

ziříčí v hradeckém děkanátu,²⁵ a s přihlédnutím k jejich poloze se přiklání spíše k jejich řazení do hradeckého děkanátu, a dále se jim v této studii nevěnuji.²⁶

Další problémy jsou spojené s lokalitou Zákraví. Zdejší kostel se do dnešních dob nedochoval. Potíže vyvstávají už s možnou první písemnou zmínkou o této lokalitě. V konfirmační knize se nachází záznam ze 14. března 1358, kdy byl na prezentaci Sezemy z Dobrušky konfirmován ke kostelu v Děčíně Petr, klerik z Náchoda.²⁷ Místní jméno Děčín už se v pramenech více neobjevuje a lokalita je ztotožňována buď se Zákravím,²⁸ nebo s Deštným v Orlických horách. Ve prospěch Deštného se vyslovuje J. Kurka²⁹ a F. Musil. Musil uvádí mimo podobnosti jména a tedy možnosti zkomolení Deštného na Děčín jako argument proti lokalizaci Děčína do Zákraví skutečnost, že v Zákraví vykonávali od roku 1362 patronátní právo jedině majitelé Frymburku, nikoliv páni z Dobrušky.³⁰ Také v Deštném nejsou doloženi jako patroni páni z Dobrušky. Kleriky zde prezentoval svatopolský klášter.³¹ Ve stejné době nacházíme pány z Dobrušky jako patrony i v sousedních Dobřanech a nějaký čas jimi mohli být i v Zákraví.³² Pro ztotožnění Děčína se Zákravím svědčí tyto skutečnosti: do Děčína byl prezentován v roce 1358 Petr a v roce 1362 zemřel v Zákraví farář Petr,³³ zatímco v Deštném zemřel v roce 1362 farář Mikuláš.³⁴ Dále pak jako exekutor byl v Děčíně uváděn farář ze Slavoňova, jenž je uváděn jako exekutor v roce 1366 i v Zákraví.³⁵

Dalším problémem spojeným s kostelem v Zákraví je otázka, kde kostel vlastně stál. V dnešní vsi Zákraví se totiž nenalézá kostel ani žádné stopy po něm. Již J. Rojka klade kostel ke vsi Bystré. V opočenském urbáři z konce 16. století se totiž uvádí, že v Bystrém je kostel sv. Bartoloměje. Z dalších zmínek, které Rojka uvádí o kostele, vyplývá, že kostel nestával přímo v Bystrém, ale na místě zvaném Kosteliště. V roce 1618 odkázal kovář Mikuláš Levok Polák z Ohnišova slavoňovskému záduší šest kop míšeňských a dalších šest kop na Kosteliště. Dále cituje Rojka zápis z „Hrádkovské pamětní knihy“ asi z roku 1730, že na den sv. Bartoloměje se vede procesí do „Bystrého čili do Kosteliště.“³⁶ Kostel na Kostelišti je rovněž uveden jakožto filiální kostel kostela dobrušského v soupisu

25 LC I/1, s. 21 a LC VI, s. 259.

26 Rohenické faře se věnovala ve své práci o hradeckém děkanátu už Lenka Mazancová (Mazancová, L.: *Děkanát Hradec Králové*, zvlášť s. 78).

27 LC I/1, s. 29.

28 Variantu, že se jedná o Zákraví zastávali: Sedláček, August: *Místopisný slovník historický království českého*. Praha 1909, s. 1003; Profous, Antonín: *Místní jména v Čechách: jejich vznik, původní význam a změny I*. Praha 1947, s. 330; Šimák, Josef Vítězslav: *České Dějiny I.5. Středověká kolonizace v zemích českých*. Praha 1938, s. 906.

29 Kurka, J.: *Archidiakonáty*, s. 541.

30 Musil, František: *Několik poznámek ke starším dějinám Podorlicka*. Orlické hory a Podorlicko 10, 2000, s. 15–23, zde s. 19–20.

31 LC I/1, s. 178, LC VI, s. 77.

32 LC I/1, s. 30.

33 LC I/1, s. 176.

34 LC I/1, s. 178.

35 LC I/2, s. 79.

36 Rojka, Jan: *Zákraví a Řichwald v Hradecku*. Památky archeologické a místopisné 2, 1856–1857, s. 214.

poddaných podle víry z roku 1651. Nemohl být tedy v oné době zcela pustý.³⁷ Místo zvané Kosteliště se nalézá severně od obce Bystré a místo samo i jeho okolí patřilo záduší. Na indikační skice stabilního katastru nalézáme na onom místě stavbu čtvercového půdorysu malého rozměru a situace zachycená mapou naznačuje, že zde kdysi mohl stát kostel.³⁸ Onou stavbou, kterou zde stabilní katastr zachycuje, byla totiž věž, jež zde existovala ještě v roce 1856.³⁹

Je tedy pravděpodobné, že kostel uváděný v pramenech ze 14. století jako Zákraví nestál v dnešním Zákraví ale na Kostelišti poblíž Bystrého, jak ostatně soudí i A. Sedláček a J. V. Šimák.⁴⁰ Snad také to, že kostel nestál přímo ve vsi, vedlo k uvádění různých jmen v konfirmačních knihách. Tak se snad mohlo místo, kde kostel stál, jmenovat Děčín (pokud je ovšem ztotožnění Děčina s touto lokalitou správné).⁴¹ Užito však bylo pouze jednou a v dalších případech byla dána přednost jménu vsi.

Ohledně jména Zákraví Musil uvádí hypotézu, že tady snad původně stála ves Kraví. Za ní byl vybudován kostel. Kostel stojící za Kravím byl následně pojmenován Zákraví, přičemž později se tento název přenesl i na ves.⁴² Pro tuto hypotézu svědčí skutečnost, že jméno lokality se v roce 1358 uvádí v podobě Kraví (*Crawar*).⁴³

Patrocinia

V pramenech z doby před vypuknutím husitských válek nalézáme pro dobušský děkanát patrocinia u osmi kostelů.⁴⁴ U dalších 21 kostelů se podařilo dohledat doklady o zasvěcení k roku 1651 a u devíti kostelů se starší doklady zasvěcení nepodařilo nalézt. Když srovnáme tyto starší doklady s dnešními zasvěceními kostelů, pozorujeme řadu změn patrociní. U kostela v Hoříčkách je v roce 1651 doloženo zasvěcení sv. Václavu, ale dnes je kostel zasvěcen sv. Duchu,⁴⁵ v Slavoňově je v roce 1651 doloženo zasvěcení kostela

37 *Soupis poddaných podle víry z roku 1651: Hradecko-Bydžovsko*. Edd. L. Matušíková – Z. Kukánová – M. Zahradníková. Praha 2000, s. 919.

38 Národní Archiv. Stabilní katastr, Praha, sg. HRA039018400, Indikační skica Bystré.

39 Rojka, J.: *Zákraví a Richmwald*, s. 214.

40 Sedláček, A.: *Místopisný slovník*, s. 1003 a Šimák, J. V.: *České Dějiny I.5*, s. 906.

41 Srov. Šimák, J. V.: *České Dějiny I.5*, s. 906.

42 Musil, F.: *Několik poznámek*, s. 20.

43 LC I/1, s. 30.

44 Dobenín sv. Václav, 1396 (*Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV. (=RBMV)*. Tomus I. Fontes Archiví metropolitani capituli Pragensis. Ed. V. Jenšovská. Pragae 1967–1981, s. 1288), Dobruška Panna Maria a sv. Václav, 1361 (LE I, s. 30), Dobřany sv. Mikuláš, 1361 (LE I, s. 32), Náchod sv. Vavřinec, 1363 (LC I/2, s. 20), Opočno Panna Maria, 1361 (LE I, s. 31), Přepychy Panna Maria a sv. Prokop, 1361 (LE I, s. 29), Solnice Jan Křtitel, 1393 (*Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia (=MBV) V/1*. Ed. K. Krofta. Pragae 1903, č. 667, s. 374), Zálesí sv. Bartoloměj, 1367 (LE I, s. 97–98).

45 *Soupis poddaných*, s. 631.

sv. Martinovi,⁴⁶ avšak v roce 1683 získal kostel nové zasvěcení sv. Janu Křtiteli,⁴⁷ v Stárkově je doloženo v roce 1651 zasvěcení kostela sv. Kateřině a dnes je zasvěcen kostel sv. Josefovi⁴⁸ a v Olešnici v Orlických horách je doloženo v roce 1651 zasvěcení sv. Vavřinci a dnes je zdejší kostel zasvěcen sv. Máří Magdaléně.⁴⁹

Nejčastěji volenými patrony kostelů v dobrušském děkanátu byli sv. Václav a sv. Jakub Větší. U obou světců máme čtyři případy zasvěcení.

U tří kostelů nalzáme zasvěcení sv. Vavřinci, přičemž dva kostely (Uhřínov, Olešnice v Orlických horách) se nacházejí už v Orlických horách a lze u nich očekávat pozdější vznik.

Rovněž třikrát se objevuje zasvěcení sv. Bartoloměji, sv. Petru a Pavlu a též třikrát je zasvěcen kostel Panně Marii. Ve středověkých pramenech je pak Panna Maria uváděna jako další patronka vedle světců, kterým jsou kostely zasvěceny dodnes u Dobrušky a Přepych.

Dvakrát bylo užito zasvěcení sv. Máří Magdaléně, sv. Mikuláši a sv. Janu Křtiteli, přičemž je zajímavé, že sv. Janu Křtiteli je zasvěcen právě farní kostel v Solnici. Sv. Jan Křtitel byl totiž oblíbeným světce u rytířských řádů a patronátní právo v Solnici drželi od roku 1321 křižovníci s červeným křížem, které zde následně vystřídali cyriaci.⁵⁰ A tak je otázkou, zda nezískal kostel toto zasvěcení až jejich přičiněním.

Papežské desátky

Pro dobrušský děkanát se dochovaly rejstříky papežských desátek z let 1369, 1384, 1385, 1399 a rejstřík datovaný Eršilem do let 1403–1404.⁵¹ Schází tedy výše desátku z roku 1352 dochovaná u některých jiných děkanátů. Papežské desátky představovaly podle Rostislava Nového zhruba 1/20 až 1/30 skutečného výnosu beneficium.⁵² Lze tak na jejich základě odhadovat přibližnou výši příjmu beneficium. Výše papežského desátku zůstávala u velké části beneficium stále stejná a při stanovování výše desátku byly tedy pravděpodobně využívány starší rejstříky. K změnám ve výši desátku ale v některých případech dochází. V dobrušském děkanátu například kolísá výše desátku u Čermné. Ze zdejšího beneficium se odváděl v roce 1369 pololetní desátek ve výši 4 groše, pak pololetní desátek v dalších rejstřících stoupl na 5 grošů, ale v posledním rejstříku klesl opět na 4 groše. U Červeného Kostelce je zase poprvé pololetní desátek doložen v roce 1369 ve výši

46 Tamtéž, s. 920.

47 Kaplan, Jindřich – Slavík, Jiří: *Kostel sv. Jana Křtitele ve Slavoňově*. Rodným krajem: vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráka, Boženy Němcové a bratří Čapků 12, 1996, s. 30–33, zde s. 30.

48 *Soupis poddaných*, s. 1294.

49 Tamtéž, s. 919.

50 Zdeněk Boháč sice uvádí toto zasvěcení jako oblíbené u johanitských rytířů, ale u cyriaků jej nalzáme vedle Solnice i v Sačanech. (Boháč, Z.: *Patrocinia*, s. 374 a MBV V/1, č. 667, s. 374).

51 RDP, s. 95–96. K dataci desátku kladeného Tomkem do roku 1405: Eršil, Jaroslav: *Zatížení církevními dárkami v Čechách na počátku 15. století*. Československý časopis historický 10, 1962, s. 533–555.

52 Nový, Rostislav: *K sociálnímu postavení farského kléru v Čechách v době předhusitské*. Sborník historický 9, 1962, s. 137–192, zde s. 177.

5 grošů, pak ale klesl na 4 a půl groše. Načež opět vzrostl na 5 grošů. U Opočna nalézáme desátky v různé výši a shodný je pouze pololetní desátek z roku 1369 a desátek uvedený v rejstříku datovaném do let 1403–1404.⁵³ Častěji se setkáváme se situací, že v některých letech není u benefícia uvedena žádná částka nebo je beneficium označeno jako chudé. V jednom případě je však doloženo, že od benefícia, které bylo v rejstříku uvedeno jako chudé, byl tento desátek později vymáhán. Šlo o Chvalkovice, jež jsou v pololetním papežském desátku datovaném do let 1403–1404 uvedeny jako chudé. Zmíněný desátek byl určen k uhrazení pallia arcibiskupa Zbyňka Zajíce z Hazmburka.⁵⁴ V roce 1407 začalo být na chvalkovickém faráři vymáháno, aby zaplatil na pallium dvanáct grošů, což slíbil 6. dubna 1407 do měsíce udělat.⁵⁵ Chvalkovice v jiných letech platily pololetní desátek ve výši šesti grošů. Nezaplatily tentokrát tedy ani druhý pololetní desátek určený na pallium, jehož rejstřík se nedochoval. Označení Chvalkovic jako chudých tak snad značilo jen momentální stav a neznamenal prominutí desátku. Jaroslav Eršil situaci vysvětluje tak, že se buď dodatečně ukázaly údaje faráře o nízkých příjmech nepravdivými, nebo že se fara po čase nápadně rozmohla.⁵⁶ Lze také uvažovat, zda chvalkovický farář neměl nějaké potíže s patronem, se kterým se později soudil kvůli neodvádění platů patřících kostelu, a nebyl proto jistý čas bez prostředků.⁵⁷

Co se týče výše desátků, patřil dobušský děkanát k těm nejchudším. Menší papežský desátek už odváděly jen sousední děkanáty broumovský a kostelecký.⁵⁸ Nejčastější výše pololetního papežského desátku byla tři groše. Desátek v této výši platilo deset kostelů a u některých dalších kostelů je uveden desátek v této výši jen v některých letech.⁵⁹ Podstatná část kostelů děkanátu měla alespoň dle výše desátků přibližně stejné příjmy.⁶⁰ Vojtěch Vaněk vysvětluje podobnou situaci na Českolipsku, kde rovněž podstatná část farních obrocí odváděla desátek ve stejné výši, tím, že se jednalo o kostely vzniklé v rámci vrcholné kolonizace. Plánovitá struktura osídlení mohla způsobit vzájemnou vyrovnanost obrocí tím, že fundátoři při vytváření kolonizačních beneficií postupovali jednotným způsobem.⁶¹

Nižší desátek než tři groše pololetně odváděly zejména farnosti nalézající se v Orlických horách. Dvě zdejší vysoko položené vsi nejsou v rejstříku uvedeny vůbec (Deštné, Uhřínov) a u dalších dvou není uvedena splátka ani jednou a jsou opakovaně označovány jako chudé (Dobřany, Olešnice). U dalších tří farních vsí položených v oblasti Orlických

53 RDP, s. 95 a Vaněk, Vojtěch: *Rejstříky papežských desátků a možnosti jejich využití*. Český časopis historický 100, 2002, s. 497–521, zde s. 499–500. Nestejné výše odváděných desátků nacházíme v dobušském děkanátu ještě u Přepych, Skalice, Úpice a Voděrad.

54 Eršil, J.: *Zatížení církevními dárkami*, s. 542–543.

55 AICP V, s. 391.

56 Eršil, J.: *Zatížení církevními dárkami*, s. 542, pozn. 31.

57 APH, AMKV, cod. II-8, pag. 68–69. O tom, že s patronem měl špatné vztahy, svědčí i jeho spor s ním z roku 1391 (RBMV I/3, s. 780).

58 Nový, R.: *K sociálnímu postavení*, s. 178–179.

59 Jde o Voděradu, Úpici a Přepychy.

60 RDP, s. 95–96.

61 Vaněk, V.: *Rejstříky papežských desátků*, s. 515–520.

hor jsou splátky papežského desátku doloženy jen v některých letech a v dalších letech se objevuje přípisek o jejich chudobě, či dluhu (Zákraví, Nový Hrádek, Dobré). Další chudší beneficia se pak nalézala na hranicích s broumovským děkanátem (Machov, Verneřovice).

Pololetní desátek vyšší než tři groše byl placen z městeček a jen několika vsí nacházejících se především v níže položených částech děkanátu v okolí Opočna a České Skalice. Vynikal zde zvláště Krčín, který platil pololetní papežský desátek dvanáct grošů. Největší desátek pak platila Dobruška, která odváděla pololetně půl kopy grošů.

Vliv na výši papežského desátku a tedy na výši příjmů jednotlivých beneficí v dobrušském děkanátu měla zřejmě geografická poloha (terén, úrodnost půdy)⁶² a konkrétní místní okolnosti vzniku a formování farního benefícia.⁶³ Nepotvrzuje se zde rovněž předpoklad, že starší beneficia platila vyšší desátek než později založená.⁶⁴ U části beneficí v nižších polohách děkanátu, která platila vyšší desátek, lze sice očekávat jejich brzký vznik, avšak další, která rovněž asi vznikla poměrně brzy, vyšší desátky neplatila (Voděraďy, Bílý Újezd, Dobenín).

Neprokázal se rovněž přímý vztah mezi patronem a vyšší desátku. U některých far s patronátem vyšší šlechty sice nacházíme vyšší desátek, ale pouze v případě významnějších lokalit (Opočno, Náchod). Naproti tomu byly v rukou vyšší šlechty i kostely zcela chudé, které nezaplatily ani jeden desátek (Dobřany, Rtyně). Řada beneficí s patronátem vyšší šlechty pak platila stejný desátek jako beneficia s patrony z řad nižší šlechty. K podobnému zamítavému výsledku došla Zdeňka Hledíková v západních Čechách.⁶⁵ Jasná souvislost mezi typem patronátu a finančním zabezpečením beneficí se neobjevila ani u rakovnického děkanátu.⁶⁶

Patronáty

Církev

První církevní patronát doložený na území děkanátu byl patronát zderazského kláštera nad kostelem v Solnici. Klášteru darovali patronátní právo páni z Meziříčí v roce 1321.⁶⁷ Tento klášter byl pravděpodobně vybrán na základě dobrých styků mezi pány z Meziříčí a zderazskými křižovníky, neboť ti jsou již v roce 1317 doloženi jako faráři ve Velkém Meziříčí.⁶⁸ Z neznámé příčiny se pak ale zdejší patronátní právo dostalo opět do šlechtických rukou a v roce 1359 bylo darováno Janem a Vznatou ze Skuhrova cyriackému

62 Srov. Nový, R.: *K sociálnímu postavení*, s. 177.

63 Vaněk, V.: *Rejstříky papežských desátků*, s. 505–506.

64 Boháč, Zdeněk: *Dějiny osídlení středního Povltaví v době předhusitské*. Praha 1978, s. 34, 39.

65 Hledíková, Z.: *Ke studiu a možnostem*, s. 63–64.

66 Mandžák, O.: *Rakovnický děkanát*, s. 142–144, kde se pouze ukazuje, že tamní nejbohatší fary měly královský patronát.

67 RBM III, s. 295.

68 K tomu viz Jokeš, Petr: *Farní organizace na středověké západní Moravě*. Brno 2011, s. 160.

klášteru sv. Kříže v Praze.⁶⁹ Cyriaci pak drželi patronátní právo v Solnici až do husitských válek,⁷⁰ od roku 1400 máme v Solnici doloženy snahy zdejší světské vrchnosti si toto právo uzurpovat.⁷¹

Další církevní institucí, která měla patronátní právo ke kostelům v dobrušském děkanátu, byl klášter cisterciáků ve Svatém Poli. Pod jeho patronát patřily fary v Deštném v Orlických horách a v Dobré.⁷²

Poslední církevní institucí, jež vlastnila patronátní právo v dobrušském děkanátu, byl konvent augustiniánů z Jaroměře. Ti zřejmě někdy v letech 1366–1370 koupili od Rubína z Rýzmburka Velký Třebešov včetně patronátního práva.⁷³ Mimo zmíněné tři instituce se neúspěšně pokoušeli získat patronátní právo u kostela v Dobeníně břevnovští benediktýni.⁷⁴

Církevní instituce tedy vlastnily v 50. letech 14. století patronátní právo u tří farních beneficí (8,1 %) a v následujícím desetiletí se počet církevních patronátů o jeden zvýšil a zůstal pak až do husitských válek nezměněn (10,8 %).

Šlechta

Rozlišovat u šlechtických patronů, zda patřili k nižší či vyšší šlechtě, je v mnohých případech komplikované a nejisté. Hranice mezi nižší a vyšší šlechtou nebyla ve sledovaném období ještě uzavřená a existovala možnost vzestupu nebo naopak poklesnutí šlechtického rodu. Mohlo tak docházet k situaci, že rod, jež by bylo možno řadit na počátku sledovaného období mezi nižší šlechtou, mohl na jeho konci patřit už spíše ke šlechtě vyšší.⁷⁵ V roce 1463 tak žaloval Petr z Adršpachu a Dubé Jana Černického z Kácova, který jej urazil tím, že prohlašoval, že má lepší předky než Petr, jehož matka byla z vladyckého rodu, zatímco všichni Janovi předkové v předchozích dvou generacích měli být (*ode všech čtyř štítuov*) stavu panského.⁷⁶ Ještě v roce 1409 je ale Janův předek Arnošt z Černčic uváděn jako panoš (*cliens*), tedy jako příslušník nižší šlechty.⁷⁷

69 MBV V/1, č. 667, s. 374–378, zde s. 377–378.

70 LC I/1, s. 98, 152; LC III–IV, s. 104; LC VII, s. 234 a 240.

71 MBV V/2. Ed. K. Krofta. Pragae 1905, č. 1652, s. 926–927; LC VII, s. 240 a Hledíková, Zdeňka: *Řád křižovníků s červeným srdcem ve středověku*. Sborník prací východočeských archivů 5, 1984, s. 209–234, zde s. 220–221.

72 LC I/1, s. 178; LC I/2, s. 88; LC V, s. 165; LC VI, s. 77.

73 Kurka, J.: *Archidiakonáty*, s. 532. Srov. *Pozůstatky desk zemských království českého r. 1541 pohořelých* (=RT) I. Ed. Josef Emler. Praha 1870, s. 439.

74 *Decem registra censuum Bohemica*. Ed. J. Emler. Praha 1881, s. 207; AICP VI, s. 330, 337, 338; LC VI, s. 265.

75 Hledíková, Z.: *Ke studiu a možnostem*, s. 53–54.

76 Sedláček, August: *Hrady, zámky a tvrze království českého II*. Praha 1883, s. 158 a RT I, s. 205–206, č. 200.

77 LC VI, s. 265.

Šlechta nižší

V Bílém Újezdě jsou uváděni v 60. letech 14. století jako patroni bratři Jan a Půta ze Skalky. Naposledy v roce 1362 Jan ze Skalky, tehdy už ale společně s Janem ze Skuhrova. Následně přešlo patronátní právo zcela do rukou vyšší šlechty, neboť v roce 1375 sem prezentoval pouze Vznata ze Skuhrova a později Půta z Častolovic.⁷⁸

V Přepychách máme doloženy patrony pouze v roce 1374, kdy se zde objevuje Mikuláš a Závíš z Přepych.⁷⁹ Vladykové z Adršpachu (ač není jisté, zda jej někdy skutečně drželi⁸⁰) vlastnili patronátní právo v Machově⁸¹ a v Čermné, kde jej ale přinejmenším od roku 1378 nevlastnili sami, nýbrž společně s vlastníky náchodského panství, tedy s vyšší šlechtou.⁸²

Ve Voděradech patřil patronát panošům píšícím se z Voděrad. Ale mezi lety 1368–1380 jej získal rod ze Skuhrova.⁸³

Několik patronátů patřilo vladykům píšícím se podle Žampachu. V Černíkovcích se tak objevuje jako patron Kolda ze Žampachu a poté jeho jmenovec, snad syn.⁸⁴ V Uhřínově prezentoval v roce 1354 a 1364 Jan Ovčír z Žampachu, později byl zdejšími patronem Půta z Častolovic.⁸⁵ Rubín z Žampachu, píšící se také dle Lochenice a Stárkova, se objevuje v letech 1359 a 1367 jako patron kostela v Dobeníně, v letech 1367–1370 ve Stárkově, a v roce 1371 ve Verněřovicích,⁸⁶ kde byl v roce 1366 patronem Čeněk z Žampachu.⁸⁷ Patronát v Dobeníně následně získali před rokem 1408 vladykové z Černčic.⁸⁸ Ve Stárkově se objevuje od roku 1393 Matěj Salava z Lípy.⁸⁹

Vladykové z Černčic drželi na území dobrušského děkanátu po celé sledované období patronát v Černčicích,⁹⁰ k němuž později získali ještě patronát v Dobeníně (před 1408)⁹¹ a v Bohuslavcích (před 1409).⁹²

Ve Verněřovicích je nejprve uváděn v roce 1356 Henslin ze Zálesí a z Verněřovic a poté v roce 1357 Hereš z Rožďalovic.⁹³ V roce 1366 se zde objevuje Čeněk z Žampachu,

78 LC I/1, s. 122, 160 a 184; LC III–IV, s. 43; LC V, s. 88 a 305.

79 AICP I, s. 76, 79.

80 Sedláček, August: *Hrady, zámky a tvrze království českého V*. Praha 1887, s. 172.

81 LC I/1, s. 19; LC II, s. 13 a 43; LC VII, s. 19; LC VII, s. 111.

82 LC I/1, s. 109; LC I/2, s. 22, 49; LC III–IV, s. 83; LC VI, s. 56 a 117.

83 LC I/1, s. 23; LC I/2, s. 13, 63, 105; LC III–IV, s. 132.

84 LC III–IV, s. 61; LC VI, s. 202; LC VII, s. 155. Srov. Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze II.*, s. 192.

85 LC I/1, s. 22; LC II, s. 16 a LC V, s. 183, 240.

86 LC I/1, s. 91; LC I/2, s. 88, 93; LC II, s. 34, 56.

87 LC I/2, s. 71.

88 LC VI, s. 246.

89 LC V, s. 152; LC VI, s. 39; LC VII, s. 175.

90 LC I/1, s. 23; LC II, s. 55; LC V, s. 91; LC VI, s. 247.

91 LC VI, s. 246; LC VI, s. 265; LC VII, s. 224–225 a LC VIII–X, s. 122.

92 LC VI, s. 265 a LC VII. S. 88.

93 LC I/1, s. 25–26, 27.

příčemž je možné, že zdejší patronát Žampachové jistý čas drželi spolu s Hynkem z Dubé a v jeho vykonávání se střídali, neboť v roce 1367 zde prezentuje Hynek z Dubé, načež v roce 1371 Rubín ze Žampachu. Od roku 1372 zde pak vystupují jako patroni už jen páni z Dubé (a z Adršpachu).⁹⁴

V Hoříčkách nacházíme nejprve v letech 1357 až 1376 jako patrony šlechtice pšící se podle Hoříček.⁹⁵ Později se zde v roce 1380 objevuje Mladota z Rýzmburka a v roce 1400 dává faráři svolení se směnou majetku Beneš z Rýzmburka. Ten sem pak v letech 1405 a 1414 společně s Hanušem z Litoboře prezentoval kleriky.⁹⁶ Šlechtici z Rýzmburka pak získali před rokem 1388 zřejmě i s patronátem Krčín.⁹⁷

Místní vладыky nalézáme jako patrony po celé období též v Chvalkovicích⁹⁸ a u jednoho z farních beneficí v České Skalici.⁹⁹

V Červeném Kostelci vlastnil patronátní právo nejprve Mikuláš Pískle z Červené Hory a po něm se zde v roce 1372 uvádí jako patron Mikuláš ze Svídnice. Před rokem 1379 přešel patronát do rukou vyšší šlechty. Faráře sem prezentoval arcibiskup Jan z Jenštejna, nikoliv však ze své pozice arcibiskupa, ale protože Kostelec tehdy patřil jeho rodu. V roce 1390 jsou uváděni spolu s arcibiskupem jako patroni i jeho bratři.¹⁰⁰

Nižší šlechta držela zřejmě původně patronátní právo i u kostela v Zálesí, kde se v souvislosti s ním objevují členové rozvětveného rodu, pšícího se podle Skalice.¹⁰¹ Před rokem 1371 získal ale zdejší patronátní právo Ješek z Lichtenburka a patronát tak přešel do rukou vyšší šlechty.¹⁰²

Jak vyplývá z výše uvedených řádků, řada patronátů, které držela původně nižší šlechta, přešla do rukou šlechty vyšší. Došlo k tomu v Bílém Újezdu, Voděradech, Uhřínově, Verněřovicích, zřejmě v Zálesí a v Červeném Kostelci. Nejasná je situace v Olešnici, kde je v roce 1354 doložen jako patron Matouš z Frymburku, o němž však není nic více známo.¹⁰³ Patronátní právo zde později držela vyšší šlechta.¹⁰⁴

Ve prospěch církve zaznamenal šlechtický patronát ztrátu v již zmíněném Velkém Třebešově, kde se v roce 1355 objevuje jako patron Albert z Rýzmburka, který jej ale zřejmě mezi lety 1366–1370 prodal augustiniánům z Jaroměře.¹⁰⁵

94 LCI/2, s. 71, 90; LC II, s. 56; LC II, s. 83; LC VI, s. 224; LC VII, s. 177 a 275.

95 LC I/1, s. 9, 92 a LC III-IV, s. 49.

96 LC III-IV, s. 135; LE V, s. 528; LC VI, s. 162; LC VII, s. 139.

97 Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze II*, s. 158 a APH, AMKV, cod. II-8, pag. 185–186.

98 LC II, s. 27; LC III-IV, s. 3, 196; RBMV I/3, s. 780; AICP V, s. 399; LC, VI, s. 247 a LC VII, s. 210.

99 LC III-IV, s. 3, 55; LC VI, s. 157; LC VII, s. 225.

100 LC I/1, s. 181; LC I/2, s. 65, 78; LC III-IV, s. 113 a LC V, s. 24.

101 LE I, s. 97–98 a LC I, s. 146.

102 LC II, s. 62.

103 LC I/1, s. 21 a Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze II*, s. 63.

104 LC VII, s. 89. Páni z Dobrušky snad zdejší patronátní právo získali už v rámci zisku frymburského panství v 70. letech 14. století. K držitelům Frymburka, a tedy snad i patronátního práva v Olešnici viz Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze II*, s. 63.

105 LC I/1, s. 22–23 a Kurka, J.: *Archidiakonáty*, s. 532. Srov. RT I, s. 439.

Naopak pouze patronát nižší šlechty máme doložený v Přepychách, v Černčicích, v Chvalkovicích, ve Stárkově, u jednoho z farních beneficí v České Skalici, v Hoříčkách, v Dobeníně, Machově a Černkovicích.

V rukou nižší šlechty se nacházelo zprvu 17 až 18 patronátů, tedy 46–49 %, do roku 1380 pak počet patronátů nižší šlechty klesl přinejmenším o šest (16 %) a o jeden další se začala dělit se šlechtou vyšší. Před vypuknutím husitské revoluce už držela nižší šlechta zcela jen asi jedenáct patronátů (30 %) a o jeden se dělila s vyšší. Tyto ztráty až na jednu výjimku proběhly ve prospěch vyšší šlechty, přičemž nižší šlechta získala na úkor vyšší zřejmě jen patronát v Krčíně a v Bohuslavicích.

Šlechta vyšší

Nejvíce patronátů držel v dobušském děkanátu rod pánů z Dubé. Jeho vízmburská větev vlastnila po celou dobu patronátní právo v Úpici,¹⁰⁶ Rtyni v Podkrkonoší,¹⁰⁷ v Boušíně¹⁰⁸ a mezi lety 1371 a 1378 získali ještě patronátní právo v Zálesí, které před nimi vlastnil Ješek z Lichtenburka.¹⁰⁹ Další větev rodu pánů z Dubé držela patronát v Náchodě, Hronově a v Levíně¹¹⁰ a dělili se o patronátní práva ke kostelu v Čermné se šlechtici z Adršpachu. Později nejspíše toto své panství prodali, naposledy vystupují jako patroni v Čermné v roce 1378.¹¹¹ V Hronově se objevuje ale už v roce 1377 jako patronka kněžna Anežka Svídnická.¹¹² V roce 1390 pak prezentoval faráře v Hronově Půta z Častolovic.¹¹³ Ten je následně uváděn ještě v roce 1391 jako patron u oltáře sv. Doroty v Náchodě, kde dříve byli patrony rovněž páni z Dubé.¹¹⁴ Půta zřejmě nevladl celé náchodské panství, neboť už v březnu 1390 prezentoval nového faráře v Levíně Dětricha z Janovic.¹¹⁵ V dalších letech vykonával Dětrich patronátní práva v Hronově, Levíně, Náchodě, u oltářů sv. Doroty, sv. Mikuláše a Panny Marie v Náchodě a jako spolupatron v Čermné.¹¹⁶ Naposledy prezentoval v roce 1408 k oltáři sv. Doroty v Náchodě.¹¹⁷ V roce 1413 se objevuje další patron Jindřich z Lažan odjinud z Náchoda, který prezentoval k oltáři Panny Marie

106 LC I/1, s. 92–93; LC V, s. 114 a 240.

107 LC I/2, s. 104; LC II, s. 65 a AICP III, s. 285.

108 LC I/1, s. 29; LC I/2, s. 13, 89, 105; LC V, s. 269.

109 LC II, s. 62; LC III–IV, s. 95; LC V, s. 221.

110 LC I/1, s. 23, 94, 128; LC I/2, s. 31, 92–93.

111 LC I/2, s. 22 a LC III–IV, s. 83.

112 LC III–IV, s. 65. Srov. Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze V*, s. 10.

113 LC V, s. 48.

114 LC V, s. 57.

115 LC V, s. 3.

116 LC VI, s. 3, 4, 56, 99, 117, 149 191, 201 a LE VI, s. 321–323.

117 LC VI, s. 24.

v Náchodě.¹¹⁸ Ten později prodal panství v roce 1415 Bočkovi z Poděbrad.¹¹⁹ Boček pak hned v roce 1416 prezentoval k oltáři Panny Marie v Náchodě.¹²⁰

Po prodeji náchodského panství se jeho poslední majitel z rodu pánů z Dubé Hynek a poté jeho syn Hynek Lýšek z Adršpachu objevuje jako patron v Horních Verněřovicích, kde prezentoval poprvé v roce 1367. Pravidelně se členové této větve pánů z Dubé objevují jako patroni ve Verněřovicích až od roku 1372.¹²¹ Před nimi byli patrony ve Verněřovicích různí drobní šlechtici. V roce 1393 získali páni z Dubé ještě patronát v Červeném Kostelci, který patřil dříve Janu z Jenštejna a jeho bratřím.¹²² Jako patron zde vystupuje Hynek z Dubé a z Červené Hory, bratr zmíněného Hynka Lýška, v letech 1413 a 1426.¹²³

U několika kostelů vystupují jako patroni páni z Dobrušky. Po celou sledovanou dobu byli patrony v Dobrušce¹²⁴ a Dobřanech.¹²⁵ Též ve Slavoňově jsou doloženi jako patroni pouze oni, poprvé však až v roce 1396.¹²⁶ V roce 1371 prezentoval Sezema z Dobrušky ke kostelu v Bohuslavicích,¹²⁷ kde patronát později získali vladykové z Černčic.¹²⁸ Páni z Dobrušky vlastnili patronátní právo též v Opočně, kde jsou doloženi poprvé jako patroni v roce 1359.¹²⁹ Opočno následně před rokem 1390 získali i s patronátním právem páni z Častolovic.¹³⁰ Jan z Dobrušky a z Frymburku prezentoval faráře v roce 1413 do Olešnice, před ním je zde v roce 1354 zmiňován jako patron Matouš z Frymburku, o kterém není ale známo, jakého byl rodu, ani žádné další podrobnosti.¹³¹

Šlechtici píšící se ze Skuhrova drželi patrně patronát u kostela ve Skuhrově, pro což nemáme přímé doklady, a později získali patronát v Bílém Újezdu, kde se nejprve v roce 1362 objevuje Jan ze Skuhrova jako spolupatron, a v roce 1375 už samostatně Vznata ze Skuhrova.¹³² Mezi lety 1368 a 1380 získali patronát ve Voděradech.¹³³ Ve Voděradech a Újezdu byli před nimi patrony místní nižší šlechtici.¹³⁴ V roce 1387 koupili panství skuhrovské a rychemberské od Jana ze Skuhrova Půta z Častolovic společně s Bočkem

118 LC VII, s. 93.

119 *Archiv český XV (=AČ XV)*. Ed. Josef Kalousek – Antonín Rezek – František Mareš – Josef Emler – Vojtěch Jaromír Nováček. Praha 1896, s. 171.

120 LC VII, s. 186.

121 LC I/2, s. 90; LC II, s. 83; LC VI, s. 224; LC VII, s. 177 a 275.

122 Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze V*, s. 36–37.

123 LC VII, s. 97; LC VIII–X, s. 112. Ke genealogii pánů z Dubé a z Náchoda viz: Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze V*, s. 11.

124 LC II, s. 69; LC III–IV, s. 4, 113 a LC VII, s. 31.

125 LC I/2, s. 8; LC V, s. 93, 248; LC VI, s. 39.

126 LC V, s. 262; LC VII, s. 243.

127 LC II, s. 55, 59.

128 LC VI, s. 265.

129 LC I/1, s. 97.

130 Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze II*, s. 46 a LE IV, s. 409–410.

131 LC I/1, s. 21; LC VII, s. 89 a Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze II*, s. 63.

132 LC I/1, s. 184.

133 LC I/2, s. 105 a LC III–IV, s. 132.

134 LC I/1, s. 122, 160; LC I/1, s. 23; LC I/2, s. 13, 63, 105.

z Kunštátu a Půta se pak záhy zřejmě stal samostatným držitelem skuhrovského panství.¹³⁵ Páni z Častolovic se tak stávají patrony několika kostelů v dobrušském děkanátu. Po zbytek sledované doby byli patrony ve Skuhrově,¹³⁶ Bílém Újezdu¹³⁷ a Voděradech.¹³⁸ Objevují se rovněž jako patroni v Uhřínově, kde je před nimi naposledy doložen v roce 1369 Jan Ovčír z Žampachu.¹³⁹ V roce 1394 jsou doloženi jako patroni v Opočně,¹⁴⁰ které získali před rokem 1390.¹⁴¹ Po pánech z Častolovic vlastnili Opočno zřejmě i s patronátem Lichtenburkové, kteří na zdejším hradě založili v roce 1409 kaplanství.¹⁴²

Řada šlechtických rodů se vystřídala v patronátu kostela v Novém Hrádku. V letech 1362 a 1364 jsou zde doloženi páni z Lipé,¹⁴³ v roce 1366 sem prezentoval Jan z Lichtenburka,¹⁴⁴ v roce 1367 Hynek z Dubé¹⁴⁵ a nakonec v roce 1376 bratři Štěpán a Jan z Dobrušky.¹⁴⁶ Podobná je situace i v Zákraví. Zdejšími prvními patrony byli zřejmě páni z Dobrušky.¹⁴⁷ Následně se zde vystřídalo několik patronů. V roce 1362 Čeněk z Lipé, po něm v roce 1363 Jan z Krakova, následně v letech 1365 a 1366 Jan z Lichtenburka. V roce 1374 je doložen jako patron Štěpán z Dobrušky a v roce 1377 Jan z Dobrušky. Po roce 1377 už není ze sledovaného období žádný doklad o držitelích zdejšího patronátu.¹⁴⁸

V Krčíně jsou doloženi jako patroni páni z Potštejna a Žampachu.¹⁴⁹ Po nich zřejmě získal před rokem 1388 patronát Beneš z Rýzmburka, tedy příslušník nižší šlechty. Nasvědčují tomu mimo vlastnictví Krčina i jeho spory se zdejším farářem.¹⁵⁰

V České Skalici nalézáme u jednoho benefícia jako patrony nejprve v letech 1366 až 1388 pány z Boskovic,¹⁵¹ poté v letech 1395 a 1407 Dětricha z Janovic, a nakonec v roce 1417 Čenka z Vartenberka.¹⁵²

Farních beneficií, u kterých máme doložené patrony pouze z vyšší šlechty, bylo 14. Počet patronátů v rukou vyšší šlechty, jak bylo ukázáno výše, v průběhu sledovaného období dále rostl na úkor nižší šlechty. Nejvíce patronátů drželi páni z Dubé, páni

135 Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze II*, s. 205.

136 LC V, s. 16, 35; LC VI, s. 105–106; LC VIII–X, s. 178.

137 LC V, s. 88, 305; LC VI, s. 102, 260; LC VII, s. 26–27, 271.

138 LC VIII–X, s. 152.

139 LC II, s. 16; LC V, s. 183 a 240.

140 LE IV, s. 409–410.

141 Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze II*, s. 46.

142 APH, AMKV, cod. II–9, pag. 26–29 a LC VI, s. 259.

143 LC I/1, s. 179; LC I/2, s. 41, 52.

144 LC I/2, s. 78.

145 LC I/2, s. 90.

146 LC III–IV, s. 54.

147 LC I/1, s. 29.

148 LC I/1, s. 176; LC I/2, s. 13, 71 79; LC III–IV, s. 25, 76.

149 LC I/1, s. 124–125; LC I/2, s. 78 a LC III–IV, s. 9.

150 Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze II*, s. 158 a APH, AMKV, cod. II–8, pag. 185–186.

151 LC I/2, s. 77; LC III–IV, s. 128; RBMV I/3, s. 566–567.

152 LC V, s. 238–239; LC VI, s. 197; LC VII, s. 227.

z Dobrušky a po roce 1387 páni z Častolovic. Různí majitelé Náchoda se zároveň objevují jako patroni v Hronově, Levíně a v Čermné, kde se ale o patronát dělili se šlechtici píšícími se z Adršpachu. Další patroni z vyšší šlechty drželi na území děkanátu buď jen jeden patronát, nebo zde působili jen krátkou dobu. Celkem pak držela vyšší šlechta na konci sledovaného období kolem 21 patronátů a o jeden další se dělila s nižší šlechtou.

*

Nastíněný vývoj držby patronátních práv nelze brát zcela absolutně. Mimo výše zmíněného problému s přiřazením šlechtického rodu mezi vyšší či nižší šlechtu se zde přidružují ještě problémy s doklady patronátu. Například u Přepych je patronát nižší šlechty doložen pouze jednou v roce 1374. U Slavoňova patřícímu vyšší šlechtě pochází první zmínka o vykonávání patronátních práv až z roku 1396. Tyto příklady, kterých by bylo možno uvést více, ukazují, že prameny nám nemusejí dávat zdaleka přesný přehled o držbě patronátu. Vcelku jednoznačně se ale v dobrušském děkanátu ukazuje tendence ztrát patronátů nižší šlechty ve prospěch šlechty vyšší, přičemž tyto změny proběhly ve většině případů ještě před rokem 1380.¹⁵³ V každém případě vyniká dobrušský děkanát nad jiné velkým množstvím šlechtických patronátů, kterých zde šlechtě patřilo téměř 90 %.¹⁵⁴ Pro srovnání například v děkanátu rakovnickém to bylo jen 18 %, ¹⁵⁵ v prácheňském nejprve po roce 1350 68 % a po roce 1400 71 %, ¹⁵⁶ v plzeňském 47 %¹⁵⁷ a v sousedním děkanátu hradeckém patřilo šlechtě 69 % patronátů (9 % vyšší a 59 % nižší šlechtě).¹⁵⁸

Společný patronát více rodů je v dobrušském děkanátu doložen jen v několika případech. Trvaleji v Čermné, kde se o něj dělili vlastníci Náchoda z řad vyšší šlechty a šlechtici píšící se z Adršpachu. O společném patronátu lze snad uvažovat po jistý čas u Verněřovic, kde se střídavě objevují jako patroni páni z Dubé a šlechtici píšící se ze Žampachu. Společnou prezentaci dvou šlechticů z různých rodů máme doloženu ještě jednu v Bílém Újezdě a dvakrát v Hoříčkách.

Úplnost záznamů konfirmačních knih pro Dobrušský děkanát

Pro zpracování této části posloužil jako vzor postup, který užil Tomáš Dvořák u kameňeckého děkanátu.¹⁵⁹ Dvořák při výpočtu úplnosti záznamů počítal doložené konfirmace

153 Ze známých změn typu patronátu mohla do doby po roce 1380 spadat jen změna v Uhřínově, k níž došlo někdy mezi lety 1364–1394, kde ale není jasná příslušnost původního patrona.

154 Podle Zdeňka Boháče se v dobrušském děkanátu nacházelo 31 patronátů šlechty, což mělo činit 88,6 %. Tím pádem dle něj připadalo na církve 11,4 % patronátů, což činilo 4 patronáty. (Boháč, Z.: *Struktura feudální pozemkové držby*, s. 19 a 37.). Podrobné zpracování děkanátu, tedy oproti Boháčovým výsledkům ukázalo ještě o něco větší převahu šlechtických patronátů.

155 Mandzák, O.: *Rakovnický děkanát*, s. 123.

156 Vlasák, J.: *Prácheňský děkanát* (2016), s. 160–161.

157 Schmidt, O.: *Farní síť plzeňského děkanátu*, s. 35.

158 Mazancová, L.: *Děkanát Hradec Králové*, s. 119.

159 Dvořák, Tomáš: *Farní klérus v kameňeckém děkanátu v letech 1354–1436. Pokus o historickostatistickou analýzu*

a nedoložené konfirmace typu A a B. Jako doložené jsou počítány konfirmace uvedené v konfirmačních knihách.¹⁶⁰ Jako konfirmace nedoložené typu A označuje ty, u nichž máme prameny doloženého faráře, pro něhož ovšem nemáme doloženou konfirmaci. Konfirmace typu B představují pak pouze odhad možných hypoteticky proběhlých konfirmací. V případě, že máme doloženou konfirmaci klerika, ale při další změně na beneficiu už je zde jiný klerik a zároveň uběhla větší nežli přiměřená doba, je již možné uvažovat o tom, že zde v mezidobí mezi známými kleriky mohl působit ještě některý další. Jako přiměřená doba je užito 6 let pro jednoho klerika.¹⁶¹

Tab. 1: Počty konfirmací

Fara	Doložené	Nedoložené		Doloženo %
		A	B	
Bílý Újezd	10	0	0	100 %
Bohuslavice	4	1	5	40 %
Boušín	5	1	2	63 %
Čermná	6	1	2	67 %
Černčice	4	0	0	100 %
Černíkovice	3	0	0	100 %
Deštné	2	0	6	25 %
Dobenín	6	1	0	83 %
Dobré	2	0	0	100 %
Dobruška	4	4	1	45 %
Dobřany	5	0	0	100 %
Hoříčky	6	1	3	67 %
Nový Hrádek	6	1	0	86 %
Hronov	4	0	0	100 %
Chvalkovice	5	0	0	100 %
Kostelec	7	0	0	100 %
Krčín	3	1	2	50 %
Levín	3	0	0	100 %
Machov	5	2	6	38 %
Náchod	4	1	0	80 %
Olešnice	2	1	8	18 %
Opočno	1	1	2	25 %
Přepychy	0	1	0	0 %
Rtyně	2	1	4	43 %
Skalice I	4	1	2	58 %
Skalice II	5	2	2	56 %
Skuhrov	4	0	0	100 %
Slavoňov	2	0	0	100 %

na základě konfirmačních knih. In: Gotické umění a jeho historické souvislosti III, Ústí n. L. 2004 (Ústecký sborník historický 2004), s. 49–90, zde s. 66–68, 70.

160 Nezapočítávám případ, kdy byla do konfirmačních knih zaznamenána směna beneficie, ale následně z ní evidentně sešlo LC V, s. 16 a LC V, s. 35.

161 Šest let je medián působení kleriků na farních beneficiích v dobrušském děkanátu.

Nedoložené

Fara	Doložené	A	B	Doloženo %
Solnice	5	1	0	83 %
Stárvkov	5	1	3	56 %
Uhřínov	4	1	1	67 %
Úpice	3	1	0	75 %
Třebešov	5	1	5	45 %
Verněřovice	9	2	0	82 %
Voděrady	6	2	6	43 %
Zákraví	7	0	0	100 %
Zálesí	3	1	1	60 %
Celkem	161	31	61	

Na základě údajů v Tab. 1 zjišťujeme, že konfirmační knihy nezachycují minimálně 16 % konfirmací. Hypotetický odhad předpokládaných možných konfirmací, pro které ale nemáme v pramenech oporu, představuje 36 %. Pokud budeme počítat s možnou odchylkou 20 konfirmací, pohybuje se odhadovaná úplnost konfirmačních knih pro dobušský děkanát na 59–69 %. Obdobných výsledků dosáhl i Tomáš Dvořák u kameneckého děkanátu (60–70 %).¹⁶²

Stanovení úplnosti konfirmačních knih však má dle mého názoru jisté slabiny. Například pro kostel ve Slavoňově jsou doloženy dvě konfirmace, z nichž první je až z roku 1396, tedy po 42 letech od založení konfirmačních knih. Je přitom pravděpodobné, že se zde vystřídalo za zmíněnou dobu více farářů. Ve výše provedeném výpočtu ale figuruje Slavoňov jako kostel se 100 % doloženými konfirmací. Podobných případů, které mohou celou statistiku zkreslit, najdeme více. Jako vhodnější pro výpočet úplnosti konfirmačních knih se jeví následující postup: počet farních beneficí vynásobit počtem let, kdy byly vedeny konfirmační knihy, a výsledné číslo vydělit průměrnou dobou působení farářů na beneficiích. Podle tohoto postupu vychází, že v dobušském děkanátu mělo působit v letech 1354–1418 při použití mediánu 341 farářů. Na základě tohoto výsledku vychází úplnost konfirmačních knih 47 %.¹⁶³

Úplnost záznamů u jednotlivých lokalit může ukazovat na zájem patronů a kleriků na právním zajištění konfirmace v konfirmačních knihách. Klerik sice dostal konfirmační listinu, ta ale mohla přijít různými okolnostmi k úhonně. Takovýto případ lze nalézt u Voděrad, kde byl v roce 1355 konfirmován za faráře Jan Slavík, přičemž konfirmační listina byla zapsána do konfirmačních knih.¹⁶⁴ Originál listiny mu ale následně shořel, takže si nechal na konci roku 1357 vystavit novou.¹⁶⁵

¹⁶² Dvořák, T.: *Farní klérus*, s. 70.

¹⁶³ Kdyby se použil při výpočtu průměr doby působení, vychází hypotetický počet farářů na číslo 218 farářů a úplnost konfirmačních knih vyjde 73 %.

¹⁶⁴ LC I/1, s. 23.

¹⁶⁵ LC I/1, s. 29.

Na úplnost dochování konfirmačních zápisů k jednotlivým farám může mít také vliv nedochování některých folií z konfirmačních knih. Ze zjištěných výsledků nevyplývá, že by některý typ patronů projevoval větší zájem o vklad do konfirmačních knih. Z církevních patronátů tak máme téměř úplnou řadu konfirmací u cyriaků v Solnici, kde chybí jediná konfirmace, kdy došlo k rozhodnutí o obsazení fary kvůli sporu u papežského stolce.¹⁶⁶ U patronátů cisterciáků ze Svatého pole v Deštné a Dobré se takto úplně zápisy nedochovaly. U Dobrušky nacházíme dosti neúplnou řadu konfirmací, avšak u Dobřan, které patřily pod patronát téhož rodu, je řada kleriků úplná. U nižší šlechty se v úplnosti dochovala řada kleriků například pro Chvalkovice, zatímco u Přepych není v konfirmačních knihách dochován ani jeden záznam.

To, že není typ patronátu určující pro úplnost záznamů, konstatuje i Jana Kindlová u slánského děkanátu. Vyslovuje domněnku, že kláštery přistupovaly k zápisu změn farářů liknavěji. Jako příklad zmiňuje patronát roudnických augustiniánů v Pálči, patronát strahovských premonstrátů v Radonicích a cisterciáků z Oseka v Černochově. Jako výjimky uvádí patronáty ostrovských benediktýnů v Slavětíně a Slaném, což vysvětluje tím, že zde pravděpodobně hrál roli význam kostelů.¹⁶⁷ Uvažovat je ale možné také nad rozdílným přístupem jednotlivých řádů a církevních institucí. U zmíněných cyriaků je doložena většina konfirmací (80 %) i u jejich fary v Benátkách nad Jizerou.¹⁶⁸

Dobrušští děkani

Venkovské děkanáty začaly živelně vznikat zřejmě v době kolem poloviny 13. století. V olomoucké diecézi, kde lze očekávat podobný vývoj jako v pražské, se první doklad existence děkanátů dochoval z roku 1244, kdy je jmenován opavský děkan, a v padesátých letech 13. století následují další zmínky.¹⁶⁹ V pramenech z prostředí pražské diecéze se začínají objevovat doklady o existenci děkanátů až od sedmdesátých let 13. století. Děkani jakožto důvěryhodné osoby začali být využíváni biskupem v různých záležitostech. Postupně se tak koncem 13. století mění v biskupské pověřence. V první polovině 14. století se přenášela na děkany také povinnost vybírat desátek a v polovině století byla už děkanátní organizace dotvořena a děkani již měli vyhraněné kompetence. Byli jmenováni arcibiskupem a jejich hlavním okruhem činností byl dohled nad klérem svého obvodu a vybírání desátků. Na počátku 15. století význam děkanů dále vzrůstá. Přesouvají se na ně činnosti spojené s běžnými úkoly církevní správy. Prostřednictvím děkanů jsou citováni korektorem viníci před jeho soud a vystupují rovněž jako obhájci některého faráře svého obvodu.¹⁷⁰ Jistý vliv na výběr děkana snad měli i klerici děkanátu, jak to aspoň naznačuje případ ze žateckého děkanátu, kde v roce 1411 skupina 31 farářů deklarovala

166 MBV V/2, č. 1652, s. 926–927.

167 Kindlová, J.: *Církevní správa*, s. 5.

168 Dvořák, T.: *Farní klérus*, s. 75.

169 Jokeš, P.: *Farní organizace*, s. 150–151.

170 Hledíková, Z.: *Venkovské děkanáty*, s. 116–122.

u arcibiskupské konzistoře svůj nesouhlas s volbou nového děkana a požadovala, aby se jím stal některý z nich. Není však známo, jaké bylo konečné rozhodnutí.¹⁷¹

Dobrušský děkan je v pramenech zmiňován poprvé v roce 1354, kdy byl exekutorem v Černčicích.¹⁷² Jako exekutor dobušský děkan nevystupuje častěji než ostatní faráři a většinou byl exekutorem opět jen u kostelů sousedících s jeho vlastním farním beneficiem. Častěji se objevuje jako exekutor pouze v letech 1355–1364, tehdy je v této funkci doložen v devíti případech.¹⁷³ V dalších letech je jako exekutor zmíněn již jen ve čtyřech případech.¹⁷⁴ V 60. letech 14. století se dobušský děkan pravidelně objevuje jako svědek v donačních listinách pro kostely v děkanátu i mimo něj.¹⁷⁵ V roce 1378 je doložen dobušský děkan jako výběřčí podýmnného, neboť za ně dlužil arcibiskupovi spolu s hradeckým děkanem 3 kopy a 46 grošů. Částku se zavázali 1. července zaplatit pod trestem exkomunikace do 8. září 1378.¹⁷⁶

V posledních dvou desetiletích před husitskými válkami byly dobušskému děkanu svěřovány generálním vikářem různé záležitosti. Byl pověřován řešením sporů farářů¹⁷⁷ nebo přezkoumáním výhodnosti směny farního majetku.¹⁷⁸ Podobnými záležitostmi mohl být ale pověřen generálním vikářem i jiný farář. Ukazuje to případ z roku 1404 z Třebešova, kde bylo svěřeno stanovení náhrady za desátek pro faráře nikoliv děkanu ale faráři z Náchoda a dalším třem farářům.¹⁷⁹

Rovněž byl zřejmě dobušský děkan pověřován korektorem kléru, aby prováděl vyšetřování přečinů kleriků svého děkanátu. V roce 1407 mu tak bylo svěřeno vyšetření případu Příbicka, faráře ze Skalice. Příbickovi se dostala do rukou listina, jíž byl děkan pověřen jeho vyšetřováním. Listinu zřejmě zničil, kvůli čemuž byl korektorem vyslýchán.¹⁸⁰

Co se týče konkrétních osob děkanů, prvním známým děkanem je Doník, farář z Dobrušky. Poprvé je zmiňován v roce 1360.¹⁸¹ Zemřel před 5. lednem 1372.¹⁸² Dalším z doložených děkanů je v roce 1378 zmiňovaný Svatoslav, farář v Chvalkovicích.¹⁸³ Ve Chvalkovicích působil jako farář v letech 1374–1387.¹⁸⁴

171 Havrlant, J.: *Žatecko*, s. 172–173.

172 LC I/1, s. 23.

173 LC I/1, s. 23, 97, 119, 176, 183, 184; LC I/2, s. 41, 49, 52.

174 LC V, s. 48, 93; LC VI, s. 99; LC VII, s. 31.

175 LE I, s. 31–32, 61, 86, 97–98.

176 AICP I, s. 286.

177 APH, AMKV, cod. II–8, pag. 14–15; AICP V, s. 80; AICP VI, s. 131–134.

178 LE V, s. 744–745.

179 LE VI, s. 374–376.

180 *Acta correctoris cleri civitatis et diocesis Pragensis annis 1407-1410*. Ed. J. Adámek. Praha 2018 (= AČ XLIII), č. 112, s. 62–63.

181 LE I, s. 24.

182 LC II, s. 69.

183 AICP I, s. 286.

184 LC III–IV, s. 3 a 196.

V roce 1391 je poprvé zmiňován děkan Petr, farář v Dobeníně.¹⁸⁵ Jako děkan je zmiňován ještě v roce 1407.¹⁸⁶ Farářem v Dobeníně byl Petr v letech 1367 až 1408.¹⁸⁷ V roce 1409 je jmenován děkan Pavel, farář z Černčic,¹⁸⁸ a jako děkan je černčický farář uváděn ještě v roce 1411.¹⁸⁹ V roce 1414 pak byl dobušským děkanem farář z Čermné.¹⁹⁰

Tři ze zmíněných děkanů spojuje skutečnost dlouhodobého působení v dobušském děkanátu. Svatoslav, který je doložen jako děkan v roce 1378, působil v dobušském děkanátu už v roce 1355.¹⁹¹ Petr, zmiňovaný poprvé jako děkan v roce 1391, přišel do dobušského děkanátu v roce 1367.¹⁹² Pavel, jenž se stal děkanem zřejmě v roce 1408, pocházel pravděpodobně z České Skalice a jako farář působil v děkanátu už od roku 1387.¹⁹³

Farní klérus

V dobušském děkanátu se nacházelo celkem 36 farních kostelů.¹⁹⁴ Zajímavá a ojedinělá situace nastala v České Skalici, kde u jednoho kostela byla dvě farářská beneficia a působili zde vedle sebe dva faráři, z nichž každému náležel vlastní farní obvod. Vedle 37 farářů ale působil na území děkanátu řada dalších kleriků. Konfirmačními a erekčními knihami je tak doloženo několik oltářnických beneficií. První je zmiňováno v roce 1360 u oltáře sv. Doroty v Náchodě.¹⁹⁵ Další oltářnická beneficia přibývají po roce 1400. V roce 1403 byla zřízena dvě oltářnická beneficia v Náchodě¹⁹⁶ a v roce 1406 jedno v Úpici,¹⁹⁷ v roce 1409 beneficium pro dva kaplany v kapli sv. Ondřeje na opočenském hradě¹⁹⁸ a v roce 1415 ještě v Náchodě beneficium, rovněž pro dva kaplany, v kapli sv. Pavla, Petra a Ondřeje ve farním kostele.¹⁹⁹ Koncentrace vzniku většiny výše zmíněných beneficií do let 1403–1415 je v souladu s dobovými trendy. Právě v tomto čase vrcholil v Čechách vlna zakládání oltářnických beneficií.²⁰⁰

185 LC V, s. 93.

186 LE V, s. 744–745 a AICP VI, s. 131–134.

187 LC I/2, s. 88 a LC VI, s. 246.

188 APH, AMKV, cod. II–8, pag. 144–145.

189 LC VII, s. 111.

190 LC VII, s. 111.

191 LC I/1, s. 23 a LC III–IV, s. 3.

192 LCI/2, s. 88.

193 LC III–IV, s. 196 a LC VII, s. 247.

194 Pokud počítáme do děkanátu i Uhřínov, jehož příslušnost není zcela jistá.

195 APH, AMKV, cod. II–10, pag. 189–191.

196 LE VI, s. 321–323 a 344–346.

197 LE VII, s. 99–101.

198 APH, AMKV, cod. II–9, pag. 26–29.

199 APH, AMKV, cod. II–9, pag. 26–29.

200 Hledíková, Zdeňka: *Donace církevním institucím v Čechách v prvním dvacetiletí 15. století*. In: Husitství – reformace – renesance. Sborník k 60. narozeninám Františka Šmahela I. Praha 1994, s. 251–260 a Adámek,

U některých kostelů měl farář povinnost vydržovat vikáře. Místa těchto vikářů vznikala v dobrušském děkanátu zpravidla na základě šlechtických donací. Jednou z podmínek těchto donací totiž často bylo, aby farář vydržoval z darovaných platů a užitků vikáře. Vikář měl většinou povinnost sloužit každý týden mše za donátory.²⁰¹ První doklad takového kněze působícího u kostela vedle faráře máme z roku 1321, kdy při darování patronátního práva ke kostelu v Solnici si dárce vymínil, aby u kostela byli vždy dva kněží, kteří by sloužili mše za živé a zemřelé donátory.²⁰² Povinnost faráře vydržovat vikáře je později doložena v Přepychách (od roku 1361),²⁰³ v Zálesí (od roku 1367),²⁰⁴ ve Voděradech (od roku 1400)²⁰⁵ a v Chvalkovicích (1408).²⁰⁶ U některých kostelů bylo vikářů dokonce více. V Dobrušce tak v roce 1361 stoupl počet vikářů ze dvou na čtyři,²⁰⁷ v Opočně v roce 1361 na dva²⁰⁸ a v Černčicích v roce 1405 rovněž na dva.²⁰⁹ V roce 1411 se zavázal vydržovat druhého vikáře ještě farář v Krčíně.²¹⁰ Povinnost vydržovat prvního získal po roce 1358.²¹¹ V čase před vypuknutím husitských válek měli tedy faráři dobrušského děkanátu povinnost vydržovat minimálně 14 vikářů. Případ Dobrušky a dalších kostelů, kdy se dozvídáme o vikářích až při příležitosti navýšení jejich počtu, ukazuje, že jejich počet mohl být ještě vyšší, a že někteří nemuseli být prameny zachyceni. Bez bližších podrobností se tak náhodně objevuje ještě v roce 1392 zmínka o vikáři faráře v Dobré – Janovi²¹² a v roce 1398 dlužil farář ze Stárkova svému bývalému vikáři Václavu z Krátonoh. V těchto dvou případech však není jasné, zda šlo o manuální vikáře či vikáře zastupující faráře.²¹³

Zatímco jména manuálních vikářů jsou známa pouze výjimečně, u farářů a oltářníků lze v některých případech rekonstruovat celou jejich kariéru od prvního benefícia až do smrti.

Původ kleriků

Otázkou, kterou je možné v souvislosti s klérem daného děkanátu řešit, je místo původu jednotlivých kleriků. V konfirmačních knihách bývá v případech, kdy je klerik konfirmován

Jan: *Oltářnická benefícia v Českých Budějovicích v předhusitské době*. Jihočeský sborník historický 64, 1995, s. 34–73.

201 LE I, s. 1–2, 86, 97–98; LE VI, s. 157–159.

202 RBM III, č. 717, s. 295.

203 LE I, s. 86.

204 LE I, s. 97–98.

205 LE VI, s. 157–159.

206 APH, AMKV, cod. II-8, pag. 68–69.

207 LE I, s. 24 a 30–31.

208 LE I, s. 31.

209 LE V, s. 655.

210 APH, AMKV, cod. II-8, pag. 185–186.

211 LE I, s. 1–2.

212 AICP III, s. 8.

213 RBMV I/6, s. 1681, č. 6661.

k svému prvnímu beneficiu, uvedeno i odkud pocházel. Při směně benefícia je už označován dle svého dosavadního působiště. Místo skutečného původu se ale může objevit také v situaci, kdy byl farář prezentován k dalšímu, nekurátnímu, beneficiu. Takovýto případ je v dobrušském děkanátu doložen u Sulka z Popovic, který, když byl confirmován k oltáři Pěti bratří v kostele sv. Anny na předměstí Hradce Králové, je uváděn podle rodných Popovic, ačkoliv byl v té době již téměř deset let farářem ve Voděradech.²¹⁴ Dalším případem, kdy se místo původu může objevit, je situace, kdy kněz získá nové benefícium s jistým časovým odstupem od skončení svého předchozího působení ve farní správě. Takový případ představuje v dobrušském děkanátu Marek z Krčína. Marek byl nejprve v roce 1415 confirmován k oltáři sv. Petra, Pavla a Ondřeje ve farním kostele v Náchodě.²¹⁵ O benefícium zřejmě fakticky přišel za husitských válek, když držitelé Náchoda stáli na straně pod obojí.²¹⁶ Znovu se pak v pramenech objevuje až v roce 1428, kdy byl prezentován k oltáři Panny Marie v Dolní Stěnavě (Ścinawka Dolna) v Kladsku.²¹⁷ Zde v následujícím roce zemřel.²¹⁸ V jednom případě je doložena situace, že se místo, odkud klerik pocházel, stalo jeho přízviskem. Kněz Přibík z Kováče, který byl v roce 1401 confirmován do Čermné,²¹⁹ se v dalších letech objevuje v pramenech jako Přibík řečený Kováč.²²⁰

Místo původu se podařilo dohledat u 93 kleriků působících ve sledovaném období v děkanátu Dobruška. Nejčastěji zastoupenými lokalitami byly Dobruška (6), Náchod (5), Opočno (4) a Jeřice (3). S výjimkou Jeřic se tyto lokality nacházejí na území děkanátu. Větší zastoupení kleriků z Jeřic je způsobeno zřejmě jejich vazbou na domovskou ves, jak to aspoň ukazuje případ Miloty z Jeřic. Milota působil jako oltářník v Náchodě, když ale v roce 1363 rezignoval, doporučil zřejmě na své místo dalšího rodáka z Jeřic – Mirka, který byl na jeho místo prezentován.²²¹ Podobný mohl být i případ Budyně (snad Budyně nad Ohří), z níž pocházejí dva klerici. Snad tedy i zde černčický farář Bernard z Budyně dopomohl Mikuláši z Budyně k místu faráře v Čermné.²²² Poslední takový případ je zachycen u kostela ve Velkém Třebešově, kam po smrti Petra ze Dvora byl prezentován Jan, syn Pecolda ze Dvora.²²³

Nejvíce kleriků pocházelo z dobrušského děkanátu (až 30),²²⁴ dále ve větším počtu ze sousedního hradeckého děkanátu. V menší míře pak z děkanátu jičínského (5),

214 LC I/2, s. 103, 105; LC III-IV, s. 132. K němu též: Mazancová, L.: *Děkanát Hradec Králové*, s. 184, 196, 202, 206; Mazancová, Lenka: *Chrám svatého Ducha v Hradci Králové: oltáře a oltářní benefícia v době předhusitské*. *Mediaevalia Historica Bohemica* 10, 2005, s. 291-321, zde s. 310, pozn. 91.

215 LC VII, s. 177-178.

216 Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze V*, s. 11.

217 LC VII-X, s. 137.

218 LC VII-X, s. 146.

219 LC VI, s. 56; AČ XLIII, s. 62, 133 a AICP V, s. 456.

220 LC VI, s. 117.

221 LC I/1, s. 119 a LC I/2, s. 20.

222 LC I/1, s. 23, 109.

223 LC V, s. 167, 286.

224 Ne zcela jisté je především určení lokalit Česká Skalice a Nový Hrádek. Dále u Křivic není jasné, zda patřily do děkanátu Dobruška nebo Kostelec.

kosteleckého (3–4), bydžovského (3), havraňského (3). Minimální či žádné zastoupení je ze sousedních děkanátů: kladského, broumovského a dvorského, což lze snad vysvětlit převážně německým osídlením těchto děkanátů oproti českému v dobrušském.

Klerici však již předtím, než přišli do dobrušského děkanátu, mohli vystřídat vícero farností. Ze zmíněných 92 kleriků už někde předtím působil 23. Ze zbývajících 69, u nichž se jednalo zřejmě o jejich první benefícia, jich 27 pocházelo z Dobrušského děkanátu.²²⁵ Tedy z nově prezentovaných farářů, u nichž je známo místo původu, jich bylo 39 % z dobrušského děkanátu.

Situace, kdy podstatná část kleriků působících poprvé v děkanátu pocházela právě z něj, je obdobná i v jiných děkanátech. V Slánském tak ze 105 „prvofarářů“ bylo prokazatelně 31 z tohoto děkanátu a u dalších dvaceti je jejich původ nejistý (kvůli různým lokalitám stejného jména).²²⁶ Též v prácheňském děkanátu měla být obsazována benefícia především kněžími z regionu.²²⁷ Menší počet kněží s domácím původem je naopak doložen v podbrdském děkanátu, kde ze 123 zde působících farářů, u nichž lze určit původ, jich bylo pouze 14 zdejšími rodáky, 55 kleriků z podbrdského děkanátu naopak působil na farních a oltářních beneficiích mimo rodný děkanát.²²⁸ To snad bylo způsobeno tím, že velkou část patronátů v podbrdském děkanátu nedržela místní šlechta, ale český král.²²⁹

Výběr klerika

K uprázdnění benefícia docházelo v dobrušském děkanátu buď smrtí klerika, nebo jeho svobodnou rezignací. Případ, kdy by byl klerik pro nějaké závažné důvody benefícia zba- ven, zde prameny není doložen. Na uvolněné beneficium pak mohl patron prezentovat vhodného kandidáta dle svého výběru. Jak už vyplývá z předchozí kapitoly, pocházela podstatná část těchto kleriků z dobrušského děkanátu. Přímý vztah mezi patronem a klerikem však většinou není možné odhalit. Co se týče možného šlechtického původu kleriků, je těžké odlišit, kdy se jedná jen o lokalitu, ze které klerik pocházel, a kdy je míněn šlechtický rod. Jistotu šlechtického původu tak máme pouze u Vítka z Černčic a u dlouholetého skuhrovského faráře Buška a jeho bratra Ondřeje, řečeného Nach, kde je tato skutečnost doložena dalšími prameny.²³⁰ Vítek působil jistý čas jako farář

225 Z těchto 69 kleriků, kteří působili poprvé v dobrušském děkanátu pocházeli ostatní z těchto děkanátů: 8 hradecký, 2 bydžovský, 2 kostelecký, 2 dvorský, 2 havraňský, 2 chrudimský, 2 mýtský, 2 jičimský, 2 slánský, 1 kamenecký, 1 broumovský, 1 vltavský, 1 kuřimský?, 1 lanškrounský. V jednom případě není jasné, zda se jedná o lokalitu v dobrušském, nebo kosteleckém děkanátu. Zbývajících lokality nelze určit.

226 Kindlová, J.: *Církevní správa*, s. 59.

227 Vlasák, J.: *Prácheňský děkanát* (2016), s. 172.

228 Michálek, Ivan: *Duchovenstvo podbrdského děkanátu v době předhusitské a husitské*. Minulostí Berounska: sborník Státního okresního archivu v Berouně 14, 2011, s. 31–80, zde s. 37.

229 Tamtéž, s. 57, 61.

230 *Acta summorum pontificum res gestas Bohemicas aevi praehussitici et hussitici illustrantia* II. Ed. J. Eršil. Praha 1980, č. 1208, s. 689 a LC V, s. 35.

v Dobrušce, jež nepatřila pod patronát jeho rodu. Poté se stal vyšehradským kanovníkem a po zbytek života působil v Praze.²³¹ Zmíněný Bušek rovněž nepůsobil na patronátu patřícímu jeho rodu Tlukáčů z Rohů.²³² Tlukáčové měli zřejmě vazby na majitele Skuhrova a Rychemberku, neboť Bušek se stal před rokem 1377 farářem ve Skuhrově.²³³ Tehdy zde zřejmě patřilo patronátní právo Vznatovi ze Skuhrova.²³⁴ Buškova bratra Ondřeje nacházíme v roce 1385 jako faráře v Liberku.²³⁵ Další Buškův bratr Věch vydává v roce 1406 listinu na Rychemberku.²³⁶ Sedláček se tudíž domnívá, že se jednalo o zemana v dvorské službě u tehdejší držitelky Skuhrova a Rychemberku Anny z Častolovic.²³⁷ Lze usuzovat, že se zmínění bratři dostali na svá první beneficia díky vazbám na patrona a že i Vítkovi z Černčic pomohly k beneficiu v Dobrušce vazby vладыků z Černčic na pány z Dobrušky, kteří byli jejich bezprostředními sousedy.

Šlechtický původ se zdá být pravděpodobný ještě u dvou dalších kleriků: u Hynka z Dubé a Víta z Janovic. Hynka z Dubé prezentoval stejnojmenný patron Hynek z Dubé ke kostelu v Náchodě²³⁸ a Víta z Janovic (odjinud ze Sedlčan), prezentoval ke kostelu v Levíně Dětrich z Janovic,²³⁹ přičemž oba tito faráři vydrželi na svých beneficiích až do smrti. Vít z Janovic 22 let²⁴⁰ a Hynek z Dubé 35 let.²⁴¹

Pět kleriků bylo confirmováno na beneficum ve svém rodišti a dalších šest pocházelo z lokality, jež patřila patronu kostela. Počet 11 kleriků pak představuje 15,7 % z celkového počtu nově prezentovaných kleriků, u nichž známe místo původu.²⁴²

Dalším možným faktorem při výběru vhodného kandidáta mohlo být výše zmíněné doporučení již v děkanátu působícího faráře pro jemu známé kleriky. Tak lze vysvětlit skutečnost, že se v děkanátu nachází více kleriků z poměrně vzdálených lokalit.

Další případ, který se v dobrušském děkanátu objevuje, je povýšení dosavadního střídáníka na místo zemřelého faráře. Lze tedy předpokládat, že se v očích patrona během svého předchozího působení osvědčil.²⁴³

231 LC II, s. 26, 69, 72; LC III–IV, s. 4; LC VI, s. 247, 265. K Vítkovi viz Budinský, Dominik: *Metropolitní kapitula pražská jako dvůr v malém. Kariéra a vztahy v prostředí kapituly v letech 1378–1390*. In: *Dvory a residence ve středověku*. Praha 2006, s. 53–86, zde s. 75–76.

232 *Acta summorum pontificum* II, č. 1208, s. 689 a LE VII, s. 126–127.

233 AICP VII, s. 197.

234 Vznata byl tehdy vlastníkem Skuhrova (Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze II*, s. 203–205).

235 Tamním farářem se stal po roce 1377, takže jej sem zřejmě prezentoval buď opět Vznata ze Skuhrova nebo už Jan a Jaroslav, páni z Meziříčí, kterým Skuhrov a Rychemberk patřili po Vznatovi (Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze II*, s. 203–205.). Do dobrušského děkanátu se pak dostal, když si směnil beneficum s bratrem (LC V, s. 35).

236 LE VII, s. 126–127.

237 Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze II*, s. 191.

238 LC I/2, s. 31.

239 LC V, s. 3.

240 LC V, s. 3; LC VI, s. 149.

241 LC I/2, s. 31 a LC VI, s. 3.

242 LC I/1, s. 29, 97, 179; LC II, s. 55; LC V, s. 93, 240; LC VI, s. 117, 202, 243; LC VII, s. 178.

243 AICP V, s. 216–217 a LC VI, s. 224.

Stupně svěcení

Předtím než se klerik stal knězem, musel absolvovat několik stupňů nižších svěcení a z vyšších svěcení tato: podjáhenské a jáhenské.²⁴⁴ Za faráře mohl být však prezentován i kandidát bez svěcení, měl ale povinnost následně tato svěcení během jednoho roku získat.²⁴⁵ Stupeň svěcení se někdy objevuje i v konfirmačních záznamech. Z 97 nově prezentovaných kleriků, u nichž se jednalo zřejmě o jejich první beneficium, je u 64 výslovně uvedeno, že byli kněžími, jeden byl jáhen, u jedenácti je uvedeno, že se jednalo o kleriky a stejný počet byl rovněž řeholníků. U zbývajících deseti pak není uveden žádný stupeň svěcení.

Mobilita kléru

O přesunech kleriků nejvíce vypovídají jejich předchozí a následující beneficia. Oproti místům původu mají předchozí beneficia také tu výhodu, že je lze poměrně přesně identifikovat na základě rejstříků papežských desátků. Ve sledovaném období se podařilo dohledat u kleriků působících v děkanátu celkem 79 předchozích beneficií. Nejčastěji přicházeli klerici do dobušského děkanátu ze sousedních děkanátů: hradeckého (21), kosteleckého (14) a dvorského (5). Častěji je pak zastoupen ještě děkanát bydžovský (4) a jičínský (4) a z litomyšlské diecéze lanškrounský (3) a mýtský (3). Opět se potvrzuje trend, který se objevil už u míst původu, a totiž, že nejsou téměř zastoupeny sousední děkanáty s německým osídlením. Z broumovského děkanátu přišli do dobušského dva klerici a z kladského je znám pouze jeden případ. Je navíc sporné, zda jej vůbec započítávat, neboť se jedná o faráře z Kladské Bystřice, který se stal oltářníkem v Náchodě, přičemž zůstal i nadále farářem v Bystřici a na oltářnické beneficium v Náchodě po poměrně krátké době rezignoval.²⁴⁶ Naopak se zde ukazuje ještě jasněji vazba na hradecký děkanát, odkud přišla více než čtvrtina kleriků.

V celkem 66 případech došlo ke změně beneficia směnou, přičemž 12 (6) těchto směn proběhlo v rámci samotného dobušského děkanátu. Ve čtyřech případech odešli klerici na jinou uprázdněnou faru v děkanátu a v jednom do Starého Plesu v hradeckém děkanátu. Dále farář z Uhřínova odešel zřejmě k oltáři v Lipníku v olomoucké diecézi.²⁴⁷ Na uprázdněné fary v dobušském děkanátu naopak přišli klerici z jiných beneficií mimo děkanát v devíti případech.²⁴⁸ Největší vzdálenost mezi beneficií překonal kněz

244 Doležalová, Eva: *Svěcení pražské diecéze 1395–1416*. Praha 2010, s. 29.

245 Michálek, I.: *Duchovenstvo podbrdského děkanátu*, s. 37. Z jiných děkanátů jsou tak známy případy, kdy byli faráři viněni z toho, že nejsou dosud řádně dosvěceni. Např. Doležalová, E.: *Svěcení pražské diecéze*, s. 191, anebo že byl farář pro nezískání svěcení ve stanovené době beneficia zbaven (LC I/1, s. 163).

246 LC VII, s. 93 a 124.

247 LC VI, s. 255.

248 Na beneficia v dobušském děkanátu přišli dosavadní faráři z Chvalče, Přední Kopaniny, Kladrub nad Labem, Vidonic, Rybné nad Zdobnicí, Struhů, Velin, Vintřova a kaplan z Častolovic. Farářem v Přední Kopanině byl ale Vítek z Černčic a farářem v Kladrubech nad Labem byl Martin z Černčic.

Václav, který přišel na uvolněné místo faráře ve Stárkově z 205 km vzdáleného Vintířova v západních Čechách.²⁴⁹

Obdobná situace, kdy se většina směn udála s duchovními působícími v sousedních děkanátech, je uváděna i pro další děkanáty. Vliv jazykové bariéry při mobilitě kléru se objevuje i v prácheňském děkanátu, kam s výjimkou jedné premonstrátské fary nepřicházeli kněží ze sousedních německých diecézí.²⁵⁰

Kariéry kleriků

Díky konfirmačním knihám je možné u kleriků sledovat průběh či alespoň část jejich kariéry. V některých případech lze uvažovat i o motivech, které daného klerika vedly ke změně benefícia.

Někteří klerici se pohybovali po celou dobu své kariéry v jedné oblasti. V ideálním případě takovéto lokální kariéry získal klerik beneficium nedaleko svého rodiště a po zbytek svého života se pohyboval jen na nepříliš vzdálených beneficiích. Objevují se tak případy kleriků, kteří působili celý život na jednom beneficiu. **Martin Albertův ze Skalice** získal jako své zřejmě první beneficium faru v Boušíně nedaleko Skalice. Působil zde až do smrti v roce 1388, tedy 28 let. Fara přitom dle výše desátku patřila mezi ty chudší, neboť platila papežský desátek pouze ve výši 4 grošů.²⁵¹

Podobným příkladem lokální kariéry je život **Alberta z Opočna**. Albert začal svou kariéru v Černčicích, které leží nedaleko jeho rodiště.²⁵² Na tomto beneficiu působil téměř 17 let.²⁵³ Poté odešel do nepříliš vzdálených Chvalkovic. Chvalkovická fara byla zhruba stejně bohatá jako ta černčická, neboť obě platily papežský desátek ve výši dvánácti grošů.²⁵⁴ Albertovým motivem pro směnu tak mohly být spíše spory, jež vedl v předchozích letech s patrony kostela.²⁵⁵ Zajímavé je, že i farář Pavel, se kterým si beneficium měnil, měl ve svém původním působišti ve Chvalkovicích spory s patronem, takže i on mohl být motivován ke směně stejnými důvody.²⁵⁶ Ve Chvalkovicích působil Albert osm let, načež odešel do Třebechovic.²⁵⁷ Tentokrát se Albert přesunul zřejmě na výrazně bohatší beneficium, protože fara v Třebechovicích platila papežský desátek ve výši 36 grošů, tedy trojnásobek částky, která byla odváděna z Chvalkovic.²⁵⁸

249 LC VII, s. 175.

250 Vlasák, J.: *Prácheňský děkanát* (2016), s. 172–173.

251 LC I/2, s. 105; LC V, s. 269 a RDP, s. 95.

252 LC V, s. 91.

253 LC VI, s. 247.

254 RDP, s. 95.

255 APH, AMKV, cod. II–8, pag. 14–15.

256 RBMV I/3, s. 780; AICP V, s. 399 a AICP VI, s. 150. APH, AMKV, cod. II–8, pag. 68–69.

257 LC VII, s. 210.

258 RDP, s. 91.

U některých kleriků nacházíme jako pravděpodobný motiv jejich směn beneficií snahu navrátit se do blízkosti rodiště či do kraje, kde dříve působili. V některých případech dochází k takovému návratu až s delším časovým odstupem. Například **Jan ze Rtyně** započal svou kariéru v Boušíně, který sousedil s jeho rodnou Rtyní a tamní kostel měl i stejného patrona jako kostel ve Rtyni.²⁵⁹ Po pěti letech si směnil beneficium s farářem v nedalekém Zákřaví.²⁶⁰ Dva roky nato se dostal další směnou až do Čermné v litomyšlské diecézi.²⁶¹ Farář ze Zákřaví tehdy není uváděn jménem, ale že se jednalo o Jana ze Rtyně, je téměř jisté, neboť dva roky na to si mění Jan, farář v Dolní Čermné, beneficium s farářem v Boušíně. Jan se tak vrací na své první beneficium.²⁶² Za necelý rok ale na beneficium rezignoval a byl prezentován na uprázdněné beneficium do rodné Rtyně, kde stejně jako v Boušíně byli patrony bratři Hynek a Hynáček z Dubé a Vízmburku. Ve Rtyni působil až do své smrti v roce 1371.²⁶³

Další příklad návratové kariéry představuje **Bedřich Velkúv z Kostelce**. Pocházel zřejmě z Kostelce nad Orlicí. První beneficium získal v roce 1360 v nedalekém Krčíně. Zdejším patronem byl Jan z Potštejna,²⁶⁴ který byl před několika lety spolu s bratry i vlastníkem zmíněného Kostelce.²⁶⁵ Po šesti letech si beneficium směnil s farářem v Chotěborkách, kde působil čtyři roky, načež rezignoval.²⁶⁶ 25. února 1371 byl na prezentaci krále Václava konfirmován ke kostelu v Písku.²⁶⁷ Jan Adámek vidí za touto prezentací přímluvu pánů z Potštejna, zřejmě Půty z Potštejna, který se stal v témže roce pražským arcijáhnem. Zmíněný Půta z Potštejna pak byl bratrem Jana z Potštejna, jenž Bedřicha prezentoval na jeho první beneficium.²⁶⁸ Fara v Písku patřila k nejbohatším v Čechách,²⁶⁹ přesto si farář Bedřich po osmi letech působení v Písku směnil tamní beneficium za mnohem chudší kostel v Dobrušce, která se ale nacházela v jeho rodném kraji.²⁷⁰

Při sledování kariér kleriků se setkáváme se situacemi, kdy klerik odchází na poměrně vzdálená beneficia. Tak klerik **Jan** získal v roce 1380 beneficium v Struhách.²⁷¹ Působil zde 15 let, načež odešel na uprázdněné beneficium do 80 km vzdálené České Skalice.²⁷² Ve Skalici nepůsobil déle než sedm let, protože v roce 1402 je zde už doložen jiný farář.²⁷³

259 LC I/1, s. 29.

260 LC I/2, s. 13.

261 LC I/2, s. 71.

262 LC I/2, s. 89.

263 LC I/2, s. 104 a LC II, s. 65.

264 LC I/1, s. 124–125.

265 Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze II*, s. 11–12.

266 LC I/2, s. 78; LC II, s. 40.

267 LC II, s. 48.

268 Adámek, Jan: *Středověký kostel Panny Marie v Písku*. Písek 2011, s. 11.269 K tomu viz: Adámek, J.: *Středověký kostel*, s. 16–17.

270 LC III–IV, s. 113.

271 AICP II, s. 26, 27, 30, 31, 35, 39, 43, 51, 56.

272 LC V, s. 238–239.

273 AICP IV, s. 162 a 165.

Ještě větší vzdálenost při směně překonal klerik **Petr**. Působil nejprve na chudých beneficiích v Machově a Božanově.²⁷⁴ Po 21 letech v Božanově směnil beneficium s farářem ze 157km vzdáleného Petřvaldu ve vratislavské diecézi.²⁷⁵

Velké vzdálenosti oddělovaly i benefícia, na nichž působil klerik **Dětoch**. Jeho prvním doloženým beneficium byla Jilemnice, kde se platil papežský desátek 30 grošů.²⁷⁶ Následně přešel do 66km vzdáleného Bílého Újezdu, kde se platilo jen 6 grošů.²⁷⁷ Po patnácti letech směnil beneficium s farářem v Luhu, kde se platilo 42 grošů papežského desátku.²⁷⁸ Za necelé čtyři roky přešel na beneficium v Lipolticích, kde se platilo 54 grošů.²⁷⁹ Za další čtyři roky učinil další směnu, tentokrát na Horu sv. Václava vzdálenou od Lipoltic 210km, kde se přitom platilo jen 28 grošů papežského desátku.²⁸⁰

V dobušském děkanátu měl patronátní právo ke kostelu v Solnici řád křižovníků s červeným srdcem, jehož členové byli nazýváni též cyriaci. Kariéry příslušníků tohoto řádu se odlišují od kariér ostatních kleriků děkanátu. Do Solnice byli prezentováni řeholníci kláštera sv. Kříže v Praze,²⁸¹ u nichž nejsou doložena předchozí benefícia.²⁸² Ze šesti solnických farářů z řad cyriaků působili dva v Solnici až do své smrti a tři se stali následně generálními převory řádu. Ze zmíněných tří pozdějších generálních převorů ale fakticky působil v Solnici pravděpodobně jen Jan, který byl zdejší farářem 17 let.²⁸³ Vavřinci znemožnil převzetí fary nejprve spor s Annou, kněžnou osvětimskou, a následně nejspíše vypuknutí husitských válek.²⁸⁴ Rovněž v případě Tomáše, který byl prezentován do Solnice v roce 1433 a měl být zdejší farářem až do roku 1443, kdy se stal generálním převorem, lze mít pochybnosti, zda se fary po skončení husitských válek ujal.²⁸⁵

Mimo Solnici nalzáme v děkanátu Dobruška člena tohoto řádu jako faráře pouze jednou, a to v Uhřínově. Cyriaka Petra sem prezentoval v roce 1394 Půta z Častolovic. Petr působil v Uhřínově jen krátce a již v následujícím roce zemřel.²⁸⁶ Prezentaci cyriaka Půtou z Častolovic lze snadno vysvětlit skutečností, že Půtovi patřila od roku 1387 Solnice, a tak se mohl s cyriaky dostat častěji do styku.²⁸⁷

274 LC II, s. 13.

275 LC V, s. 55.

276 LC III-IV, s. 43 a RDP, s. 92.

277 LC III-IV, s. 43 a RDP, s. 95.

278 LC V, s. 88 a RDP, s. 93.

279 LC V, s. 215 a RDP, s. 55.

280 LC VI, s. 5 a RDP, s. 89.

281 LC I/1, s. 98; LC I/1, s. 152; LC VII, s. 234.

282 Výjimkou byl Mařík Rvačka a Tomáš, který sem byl prezentován už za husitských válek.

283 Solnickým farářem byl v letech 1361–1379 (LC I/1, s. 152; LC III-IV, s. 104). Jako generální převor je pak doložen ještě v roce 1412 (LC VII, s. 9). Přehled dokladů k Janovi Hledíkové, Z.: *Řád křižovníků s červeným srdcem*, s. 233.

284 Hledíková, Z.: *Řád křižovníků s červeným srdcem*, s. 220–221. V roce 1429 ale nacházíme faráře ze Solnice jako exekutora při ustanovování faráře ve Voděradech (LC VII-X, s. 192).

285 LC VIII-X, s. 192 a Hledíková, Z.: *Řád křižovníků s červeným srdcem*, s. 233.

286 LC V, s. 183 a 240.

287 Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze II*, s. 205.

Délka působení klerika na beneficiu

Pro období od roku 1354 do roku 1436 se podařilo z různých pramenů doložit 227 kleriků působících na farních beneficiích. Jen u 102 (45 %) kleriků je známa celá délka jejich působení na farním beneficiu. Průměrná doba byla 9,3 let, medián jejich působení pak vychází na 6 let.²⁸⁸ Tato čísla se příliš neodlišují ani od dalších již zpracovaných děkanátů. V kameneckém děkanátu vychází průměrná délka působení na 8,5 let a medián na 5,5 let,²⁸⁹ v mnichovohradištském průměr 8 let a 3 měsíce a medián 5 let a 7 měsíců,²⁹⁰ v plzeňském průměr 8,5 a medián 6,²⁹¹ v turnovském průměr přibližně na 10 let.²⁹²

Nejvíce kleriků ukončilo své působení v dobušském děkanátu mezi prvním a druhým rokem. Bylo to celkem jedenáct kleriků (10,8 %), z nichž tři zemřeli.²⁹³ Během prvních pěti let pak ukončilo své působení 44 % kleriků, z toho zemřelo 14,7 %, takže ze své vůle v prvních pěti letech skončilo své působení 29,4 %. Během deseti let pak ukončilo své působení již 63,7 % kleriků. Téměř 16 % kleriků pak vydrželo působit v děkanátu více než 20 let.

Když se blíže zaměříme na vysoký počet ukončení působení na beneficiu v prvních pěti letech, z 50 kleriků²⁹⁴, kteří předtím ještě pravděpodobně nepůsobili v duchovní správě, jich během prvních pěti let skončilo své působení 20, z nichž 8 zemřelo. Z beneficie tedy odešlo 12 duchovních a 30 jich zůstalo déle než 5 let. Zdá se, že klerici na svém prvním beneficiu vydrželi většinou déle než ti, kteří už dříve někde působili. Celkově z těchto kleriků zůstalo na prvním beneficiu do smrti 25, tedy polovina. Lze tak usuzovat, že klerici, kteří už beneficum někdy měnili, měli menší zábrany a snad i větší kontakty, aby své působiště opět změnili. Zároveň podstatná část kleriků působila celý život na jednom místě.

U ukončení během prvních deseti let převažuje jako důvod směna nad smrtí. Mezi desátým a dvacátým rokem je poměr ukončení směnou a smrtí vyrovnán a u kleriků, kteří působili nad 20 let, se jiné důvody nežli smrt objevují jen výjimečně. Důvod ukončení působení pro nastoupení jiného beneficia se objevuje pouze u kleriků, kteří působili na beneficiu méně než 10 let.

Při srovnání těchto údajů s daty z dalších děkanátů lze nalézt obdobné výsledky. Též v kameneckém děkanátu ukončila velká část kleriků své působení na beneficiích už v prvních letech svého působení, přičemž během prvního roku skončilo 14 % kleriků a do konce šestého roku 50 %.²⁹⁵ V podbrdském děkanátu skončilo během prvních pěti

288 Při výpočtu je délka působení jednotlivých farářů zaokrouhlována dolů na celé roky.

289 Dvořák, T.: *Farní klérus*, s. 87–88.

290 Vodička, O.: *Klérus Mnichovohradištského děkanátu*, s. 30.

291 Spočítáno na základě údajů obsažených v práci Schmidt, O.: *Topografie kostelní sítě*.

292 Časárová, V.: *Turnovský děkanát*, s. 63.

293 Dvořák, T.: *Farní klérus*, s. 88.

294 Nejsou započtení cyriaci ze Solnice, u nichž je pouze uvedeno, že byli řeholníci cyriackého kláštera sv. Kříže.

295 Tamtéž.

let 45 % kleriků, z toho během prvního roku 17 %²⁹⁶ a v jablonském děkanátu jich nevydrželo na beneficiu déle než pět let 62 %, přičemž během prvního roku skončilo své působení dokonce 23,6 % kleriků.²⁹⁷ Obdobně tak v ústeckém děkanátu skončilo v prvních pěti letech 61 % kleriků.²⁹⁸

Rovněž nacházíme shodu s kameneckým děkanátem, kde v prvních deseti letech byla nejčastějším důvodem směna. Naproti tomu nelze v dobušském děkanátu sledovat u ukončení působení, která nastala mezi 10–20 rokem, převahu smrtí, nýbrž na rozdíl od kameneckého děkanátu je poměr smrtí a směn zhruba vyrovnán. U farářů působících na beneficiích více než 20 let je pak jak u dobušského, tak u kameneckého děkanátu nejčastější příčinou konce působení na beneficiu smrt. Více než 20 let působilo v kameneckém děkanátu jen 10 % kleriků²⁹⁹ a v podbrdském děkanátu 13 %³⁰⁰, tedy méně než v dobušském, kde setrvalo více než 20 let na jednom beneficiu 16 % kleriků.

Skutečné důvody, které vedly k opuštění benefícia (stáří, spory s patronem) a okolnosti, jež ovlivnily délku působení klerika na beneficiu, lze zjistit jen zřídka. Pro západní Čechy konstatovala Zdeňka Hledíková, že častější výměny farářů byly běžné u kostelů pod klášterním patronátem, kde doba působení přesahující 10 let byla ojedinělá a 20 let zcela výjimečná. Ke šlechtickým farám Hledíková uvádí, že délka jejich obsazení kolísá nejrozličnějším způsobem. Průměrně měli v této oblasti faráři setrávat déle u beneficií vyšší šlechty. Poměrně krátkou dobu v rozmezí několika let měli zůstat u svých far klerici prezentovaní svými příbuznými.³⁰¹ Ondřej Vodička pak pro mnichovohradištský děkanát uvádí, že kněží zůstávali při bohatých kostelech, které odváděly půlroční splátku papežského desátku 15 grošů a více, spíše delší dobu. U tzv. chudých kostelů s patronátem nižší šlechty nelze žádný trend pozorovat. U těchto kostelů, kde pololetní desátek činil sumu pět až deset grošů, byly délky setrvání velmi pestré. Rovněž v mnichovohradištském děkanátu na farách s církevním patronátem se klerici střídali rychle.³⁰² V dobušském děkanátu se nacházela pouze dvě benefícia, která platila více než 15 grošů pololetního papežského desátku. Šlo o Náchod a Dobrušku. U farního kostela v Náchodě setrvali faráři většinou až do své smrti. I u dalších kostelů na náchodském panství v Levíně a Hronově zůstávali klerici delší čas. Dva z farářů, kteří působili u těchto kostelů, byli zřejmě příbuznými patrona.³⁰³ Také ve Skuhrově, kde se rovněž faráři střídali méně často, působili po sobě dlouhá léta dva bratři šlechtického původu, jejichž rod měl vazbu na patrony.³⁰⁴ Další takovou lokalitou, kde působili klerici dlouhodobě, byli Černčice, které byly sídlem

296 Michálek, I.: *Duchovenstvo podbrdského děkanátu*, s. 41.

297 Týž: *Jablonský děkanát*, s. 29.

298 Týž: *Vývoj církevní správy*, s. 44.

299 Dvořák, T.: *Farní klérus*, s. 88.

300 Michálek, I.: *Duchovenstvo podbrdského děkanátu*, s. 41.

301 Hledíková, Z.: *Ke studiu a možnostem*, s. 80–81.

302 Vodička, O.: *Klérus Mnichovohradištského děkanátu*, s. 31–32.

303 Hynek z Dubé působil v Náchodě 35 let (LC I/2, s. 31 a LC VI, s. 3) a Vít, kněz z Janovic odjinud ze Sedlčan v Levíně 15 let (LC V, s. 3 a LC VI, s. 149).

304 Bušek je zmiňován v Skuhrově poprvé v roce 1377 a působil zde až do roku 1390 (AICP VII, s. 197; LC V, s. 35) a jeho bratr Ondřej zde pak působil v letech 1390 až 1403 (LC V, s. 35; LC VI, s. 105–106).

stejnomeného rodu, a obročí nižší šlechty v České Skalici. Šlo tedy jak o kostely s patronátem vyšší i nižší šlechty, tak o benefícia, která byla dle výše papežského desátku bohatší i chudší. Na rozdíl od zmiňovaných far s církevním patronátem působili cyriaci na faře v Solnici většinou déle než 15 let.

Změny v obsazení farních beneficií

Ke změnám v obsazení farních beneficií docházelo nejčastěji úmrtím dosavadního držitele benefícia (73 případů, 44,2 %). Druhým nejčastějším důvodem byla směna (67 případů, 40,6 %). Méně obvyklá byla rezignace (21 případů, 12,7 %) nebo nastoupení na jiné beneficium (5 případů, 3 %), ve dvou případech se pak faráři ze Solnice stali generálními převory řádu křižovníků s červeným srdcem.³⁰⁵ S odejmutím benefícia dosavadnímu správci se v dobušském děkanátu nesetkáváme. V případě úmrtí se objevují nadprůměrné hodnoty v roce 1359 (5 farářů) a v roce 1371 (6 kleriků). Z let 1381 až 1386 se nedochoval v konfirmačních knihách žádný doklad o změně na farních beneficiích dobušského děkanátu.

Pokud porovnáme tyto výsledky s dalšími děkanáty, nacházíme nižší počet odchodů na jiná benefícia a rezignací (přinejmenším část rezignací zapříčiněna získáním nového benefícia). To by mohlo svědčit o menších kontaktech zdejšího kléru mimo děkanát a schopnostech získat beneficium jinde. Rozdíly oproti dalším děkanátům však nejsou příliš závratné. Například v řečickém děkanátu získalo jiné beneficium 8 % kleriků a rezignovalo 16 %, v sousedním hradeckém děkanátu necelých 6 % kleriků odešlo na jiné beneficium a 13 % rezignovalo. O nižší mobilitě zdejšího kléru ale svědčí i počet směn, který je sice téměř shodný s hradeckým děkanátem, ale nedosahuje například děkanátů litoměřického (43,6 %), nebo brandýského (53,3 %).³⁰⁶ Projevuje se tu tedy pravděpodobně menší zámožnost podhorského regionu a svůj podíl může mít i větší vzdálenost od Prahy, která skýtala možnost četnějších kontaktů s jinými kleriky.

Závěr

Dle papežských desátků náleželo k dobušskému děkanátu 34 kostelů, na základě dalších pramenů lze přiřadit k děkanátu ještě další dva farní kostely, které se v desátkách neobjevují. Do dnešních dnů se nedochoval kostel v Zákřaví. Na základě novověkých pramenů je místo, kde stál, lokalizováno nikoliv do dnešního Zákřaví, nýbrž ke vsi Bystré.

Pro dobu před vypuknutím husitských válek se podařilo doložit v dobušském děkanátu patrocínium u osmi kostelů. Na základě porovnání patrocinií v roce 1651 s dnešním

³⁰⁵ Z doby po roce 1420 pochází pouze 5 konfirmačních zápisů, ve třech případech byla důvodem uprázdnění benefícia smrt předchozího klerika, jednou rezignace a v jednom případě se stal farář generálním převorem křižovníků s červeným srdcem.

³⁰⁶ Nečada, Václav: *Topografie kostelní sítě a klérus řečického děkanátu do doby husitské*. Magisterská diplomová práce. Brno 2020, s. 64–65.

stavem se podařilo dohledat změnu patrocina celkem u čtyř kostelů. Nejčastějšími patronii byly v dobušském děkanátu sv. Václav a sv. Jakub.

Podle výše papežských desátků patřil dobušský děkanát mezi ty nejchudší. Zároveň se nepotvrdilo, že by bylo možné sledovat vazbu mezi výší odváděného desátku a stářím beneficia, případně druhem patronátu.

Jakožto patrony farních beneficií nacházíme v dobušském děkanátu pouze šlechtu a církev, přičemž jasně převažují patronáty šlechtické. Po celé sledované období šlechta vlastnila více než 90 % patronátů, kdy se ukázalo, že jejich největší část držela vyšší šlechta, která získávala před rokem 1380 ještě nové na úkor nižší šlechty. Procentuálním počtem šlechtických patronátů pak děkanát vyniká nad dalšími děkanáty v pražské diecézi. Co se týče míry obligatornosti zápisů konfirmačních listin do konfirmačních knih, zde se neprojevují jasné rozdíly mezi patronáty církve a patronáty nižší a vyšší šlechty.

U dobušského děkanátu se nepotvrdilo, že by se zdejší děkani nějak významněji objevováni jako exekutoři při ustanovování farářů, častěji se tak děje pouze v letech 1355–1364. Ukázalo se však, že za děkany byli vybírání faráři, kteří dlouhodobě působili v děkanátu a mohli se tak těšit všeobecné známosti u kléru.

Zkoumání otázky původu kleriků působících na farních beneficiích v dobušském děkanátu naznačuje, že klerici vybíraní na uvolněná beneficia pocházeli především přímo z dobušského děkanátu nebo ze sousedních: hradeckého a kosteleckého. Z nově prezentovaných kleriků, u nichž je známo místo původu, bylo přímo z dobušského děkanátu 38,5 %. Dále se objevuje několik případů zastoupení vzdálenějších lokalit více než jedním klerikem. Důvodem byl pravděpodobně klerik, který jako první přišel z oněch lokalit do dobušského děkanátu a zařídil zde pak prezentaci k beneficiím i dalším ze svého rodiště.

Co se týče možného vztahu nově prezentovaného klerika k patronovi, lze u dvou prezentovaných kleriků uvažovat o jejich možném příbuzenství s patronem. U dalšího klerika šlechtického původu se podařilo doložit vazby jeho rodiny k patronu kostela. Klerici, u nichž máme doložen nebo předpokládáme šlechtický původ, působili u svých beneficií většinou nadprůměrnou dobu. Naproti tomu další farář šlechtického původu Vítek z Černčic působil jen krátce v Dobrušce, následně pokračoval jakožto vyšehradský kanovník v církevní kariéře v Praze.

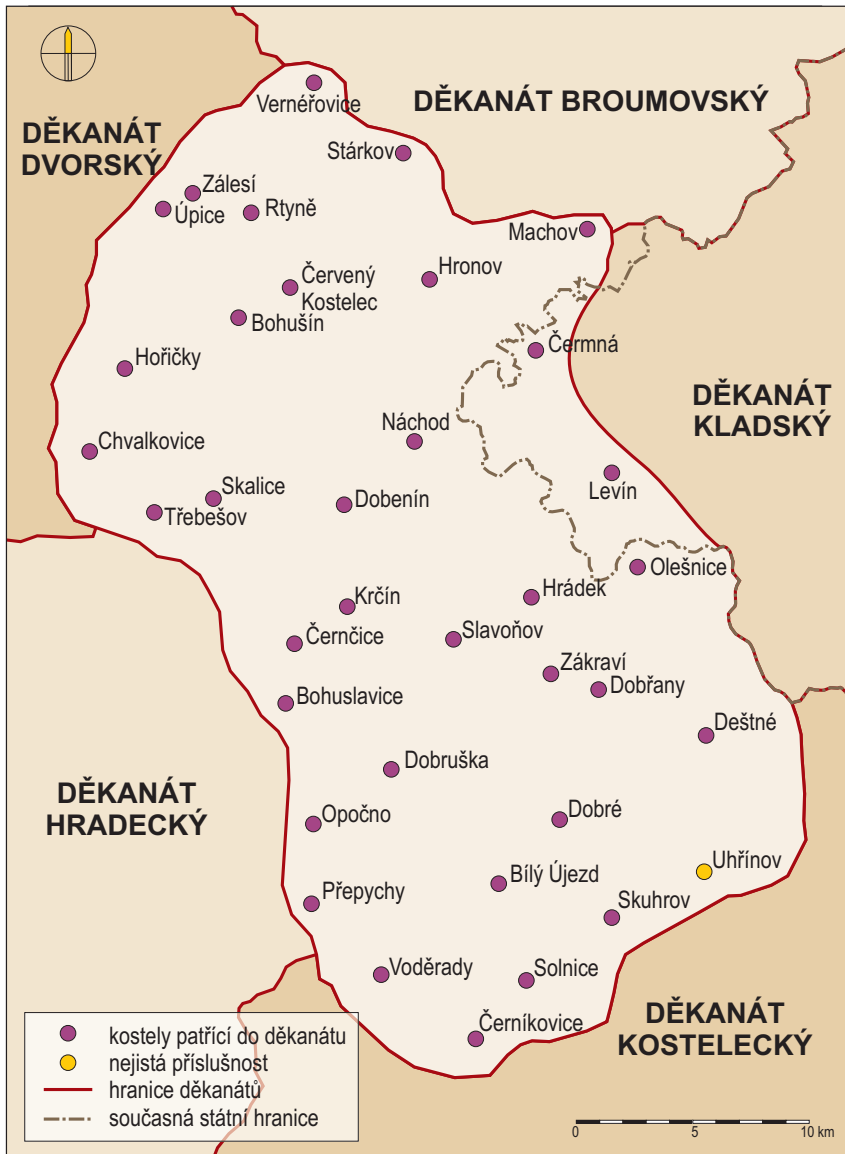
Z kleriků, u nichž je doloženo místo původu, bylo téměř 16 % prezentováno k beneficiu v jejich rodišti, anebo ke kostelu, v němž vlastnil patronátní právo vlastník jejich rodiště.

U dvou třetin nově prezentovaných kleriků máme doloženo jejich kněžské svěcení. Pouze jáhenské svěcení je doloženo u jednoho. Zbývající byli buď řeholníci, případně jsou označeni jako klerici nebo označení schází.

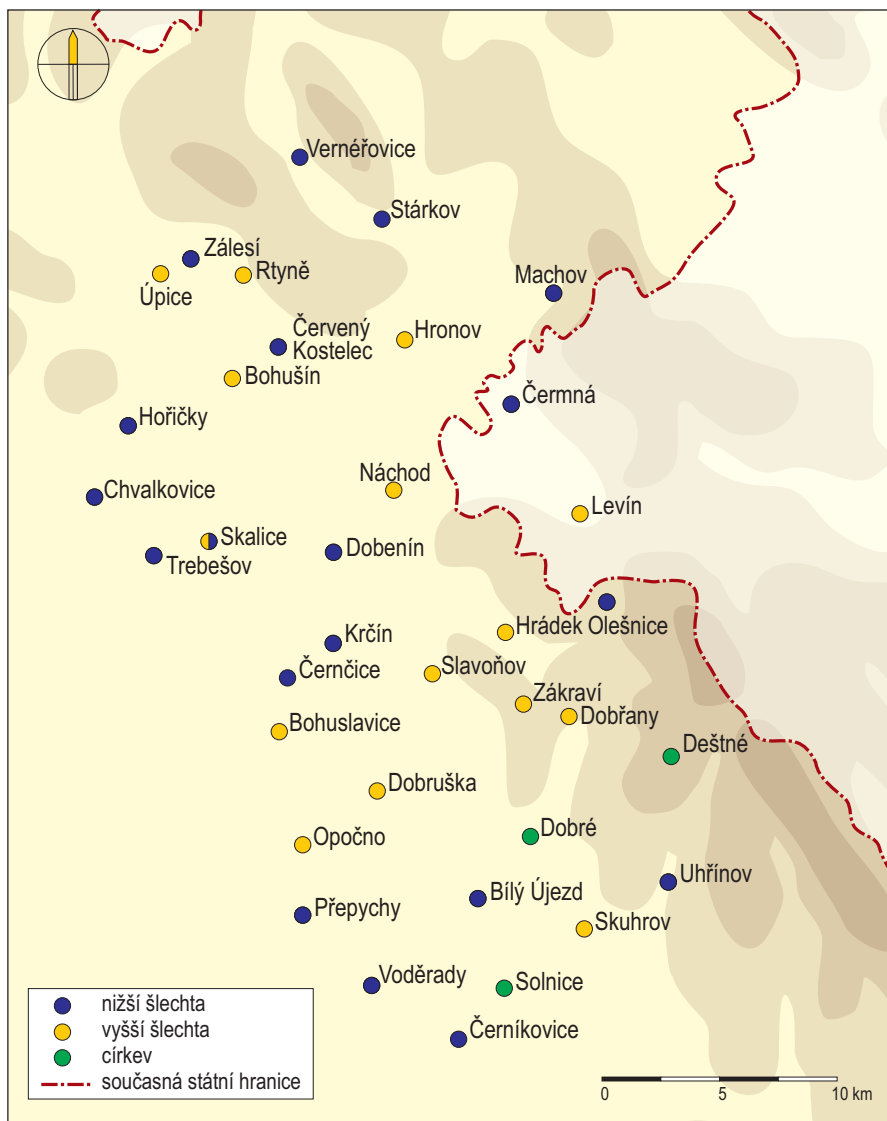
Sledování mobility kléru ukázalo opět na intenzivní styky se sousedními děkanáty hradeckým a kosteleckým, naopak směny neprobíhaly do sousedních děkanátů kladského a jen nepatrně do broumovského. To bylo zřejmě způsobeno jazykovou bariérou. Zpracování kariér kleriků pak ukázalo, že jedním možným motivem při směnách beneficií byla snaha klerika působit ve svém rodišti či alespoň v rodném kraji. Jako další motiv, který mohl vést ke směně beneficia, se objevují spory faráře s patronem kostela.

Zjištěná průměrná délka působení klerika na beneficiu v dobrušském děkanátu je 9 let a medián vychází na 6 let. Tyto výsledky jsou jen mírně vyšší nežli v děkanátech kameneckém, mnichovohradištském a plzeňském. Obdobné s dalšími děkanáty je též zjištění, že velká část kleriků ukončila své působení hned v prvních letech a během pěti let jich skončila necelá polovina, přičemž většinu těchto ukončení tvořily směny. Více než 20 let pak vydrželo na jednom beneficiu v dobrušském děkanátu 16 % kleriků, což je více než v kameneckém a podbrdském děkanátu.

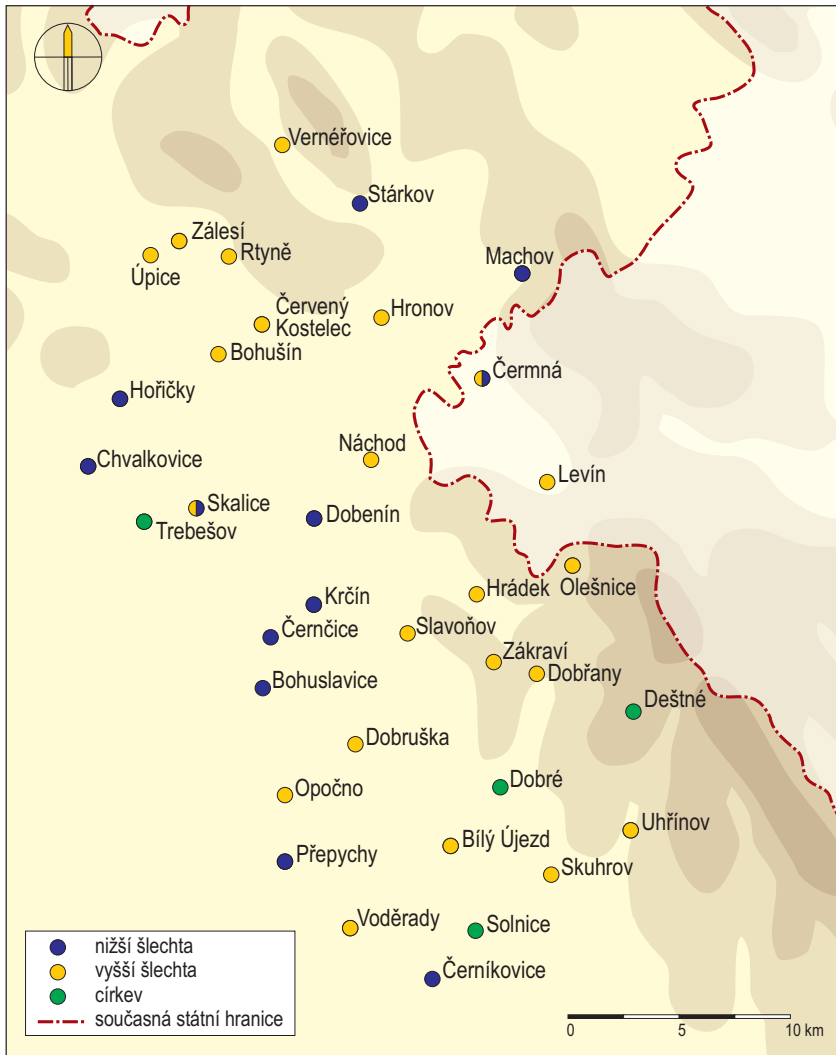
Příloha I. Mapa dobušského děkanátu

Příloha II. Skladba patronátu po roce 1354

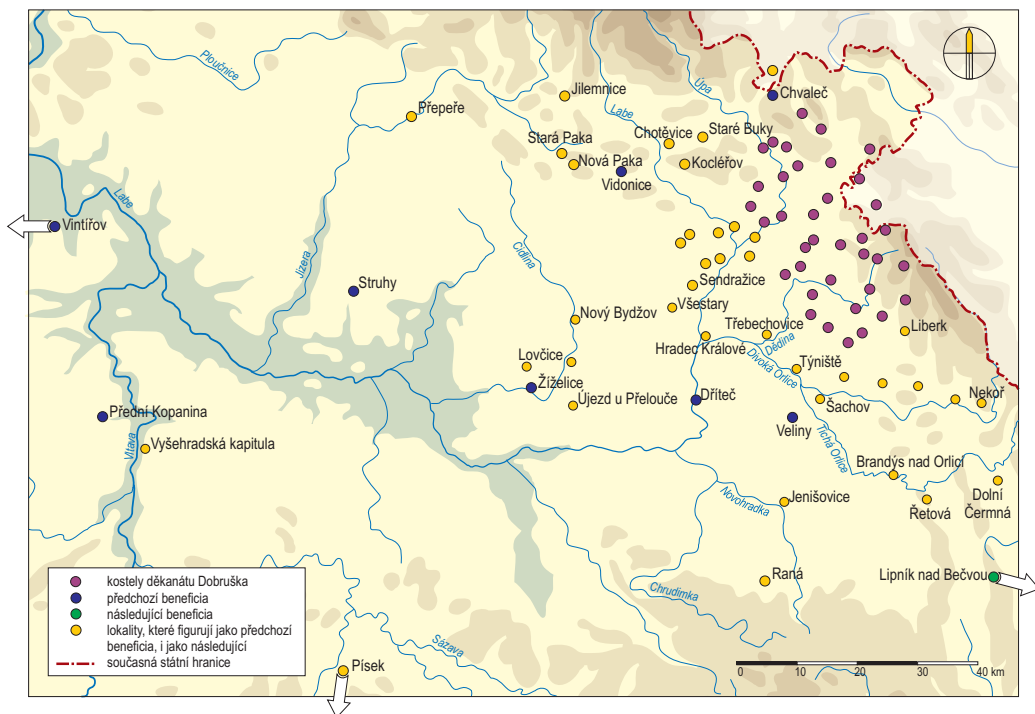

Příloha III. Skladba patronátů před rokem 1419

Příloha IV. Předchozí a následující působišťe kleriků

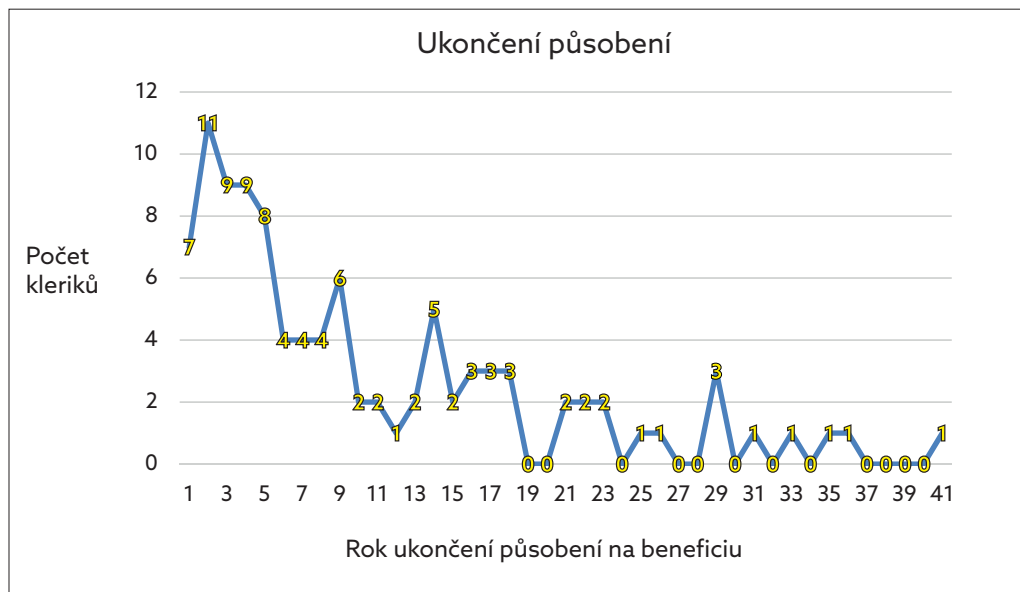
ČLÁNKY / ARTICLES

Příloha V. Ukončení působení u benefícia

Rok působení, ve kterém skončili	Celkem kleriků	Důvod konce působení				
		Smrt	Směna	Rezignace	Odchod na jiné beneficium	Ostatní
1	7	2	4	1		
2	11	3	6	2		
3	9	2	6		1	
4	9	4	3	2		
5	8	4	3		1	
6	4	1	3			
7	4	1	3			
8	4	4				
9	6		4	1	1	
10	2	2				
11	2		2			
12	1		1			
13	2	2				
14	5	3	1	1		
15	2	1	1			
16	3	1	1			1
17	3	1	2			
18	3	1		1		1
21	2	1	1			
22	2	2				
23	2	2				
25	1			1		
26	1			1		
29	3	3				
31	1	1				
33	1	1				
35	1	1				
36	1	1				
41	1		1			
Celkem	101					

Příloha VI. Ukončení působení na beneficiu

Příloha VII. Farní a oltářnická benefícia

Bílý Újezd

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinium	Proměnění Páně	
Nejstarší zmínka	1360	LC I/1, s. 122

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Václav, kněz	?-19. 5. 1360	směna		LC I/1, s. 122
Mikuláš, dříve farář ve Vamberku	19. 5. 1360-17. 8. 1361	směna	Ješek a Půta, bratři ze Skalky	LC I/1, s. 122 LC I/1, s. 160
Petr, dříve farář v Brandýse	17. 8. 1361-17. 10. 1361	směna	Jan a Půta, bratři ze Skalky	LC I/1, s. 160 LC I/1, s. 184
Řehoř, dříve farář v Raně v litomyšlské diecézi	17. 10. 1362-17. 10. 1375	směna	Jan ze Skuhrova a Jan z Hrošky a ze Skalky	LC I/1, s. 184 LC III-IV, s. 43
Dětoch, dříve farář v Jilemnici	17. 10. 1375-21. 8. 1391	směna	Vznata ze Skuhrova	LC III-IV, s. 43 LC V, s. 88
Vojslav, dříve farář v Luhu	21. 8. 1391-6. 5. 1398	směna	Půta z Častolovic	LC V, s. 88 LC V, s. 305
Rubín, dříve farář ve Vamberku	6. 5. 1398-29. 9. 1403	smrt	Půta z Častolovic	LC V, s. 305 LC VI, s. 102
Mikuláš, kněz z Holohlav	29. 9. 1403-6. 3. 1409	směna	Anna, kněžna z Osvětimi	LC VI, s. 102 LC VI, s. 260
Matěj, dříve farář ve Všestarech	6. 3. 1409-5. 6. 1411	směna	Anna Osvětimská, vdova po panu Půtovi	LC VI, s. 260 LC VII, s. 26-27
Franěk, dříve farář v Sendražicích	5. 6. 1411-28. 8. 1418	směna	Anna, manželka knížete Alexandra	LC VII, s. 26-27 LC VII, s. 271
Svatoslav, dříve farář v Újezdu u Přelouče	28. 8. 1418-		Anna, kněžna z Osvětimi	LC VII, s. 271

Exekutoři při ustanovování farářů: farář ze Solnice (1360), farář z Voděrad (1361), děkan z Dobrušky (1361), farář ze Skuhrova (1398), farář z Přepych (1403, 1409), farář z Voděrad (1411)

Bohuslavice

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinium	sv. Mikuláš (1651)	<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651, s. 620</i>
Nejstarší zmínka	1369	RDP, s. 95

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Zdislav	-11. 8. 1371	smrt		LC II, s. 55
Bohumil, kněz z Opočna	11. 8. 1371- 6. 10. 1371	smrt	Sezema z Dobrušky	LC II, s. 55 LC II, s. 59
Suda, kněz z Jeřic	6. 10. 1371-		Sezema z Dobrušky	LC II, s. 59
Radslav	(zmiňován 1405) ?- 17. 6. 1409	směna		APH, AMKV, cod. II-8, pag. 14-15. LC VI, s. 265
Jan, dříve farář v Dobeníně	17. 6. 1409- 20. 6. 1413	smrt	Vítek z Černčic, probošt u sv. Jiljí v Praze	LC VI, s. 265 LC VII, s. 88
... z Načeradce, kněz	20. 6. 1413-		Oldřich z Černčic	LC VII, s. 88

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Černčic (1409)**Boušín (Bohušín)****Beneficium**

Typ	farní kostel	
Patrocinia	Navštívení Panny Marie (1651)	<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651, s. 630</i>
Nejstarší zmínka	1358	LC I/1, s. 29

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Dětřich	-19. 2. 1358	smrt		LC I/1, s. 29
Jan Janův, klerik ze Rtyně	19. 2. 1358- 6. 7. 1363	směna	Hynek z Dubé sezením na Vízmburku	LC I/1, s. 29 LC I/2, s. 13
Jan, dříve farář v Zákraví	6. 7. 1363- 16. 8. 1367	směna	Hynek z Dubé pán na Vízmburku	LC I/2, s. 13 LC I/2, s. 89
Jan, dříve farář v Čermné, v litomyšlské diecézi	16. 8. 1367- 31. 5. 1368	rezignace (stal se farářem ve Rtyni)	Hynek a Hynáček z Dubé, páni na Vízmburku	LC I/2, s. 89 LC I/2, s. 105
Martin Albertův ze Skalice	16. 6. 1368- 7. 10. 1396	smrt	Hynek a Hynáček, bratři řečení z Dubé, páni na Vízmburku	LC I/2, s. 105 LC V, s. 269
Budivoj	7. 10. 1396-		Hynáček z Vízmburku odjinud z Dubé	LC V, s. 269
Jan, dříve farář ve Chvalči	1414-			LC VII, s. 140

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Hoříček (1358), farář z Dobřan (1363), farář ze Rtyně (1367), farář z Dobenína (1396)

Čermná

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	sv. Bartoloměj	
Nejstarší zmínka	1354	LC I/1, s. 19

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Racek	-28. 11. 1359	smrt		LC I/1, s. 109
Mikuláš kněz z Budyně? (<i>de Budina</i>)	28. 11. 1359 -9. 10. 1363	směna	Hanuš řečený z Adršpachu	LC I/1, s. 109 LC I/2, s. 22
Jan, dříve farář v Řetové v litomyšlské diecézi	9. 10. 1363- 3. 7. 1364	smrt	Jan a Lev	LC I/2, s. 22 LC I/2, s. 49
Jan, dříve farář ve Vidonicích	3. 7. 1364- 4. 1. 1378	směna	Jan a Závíš z Adršpachu	LC I/2, s. 49 LC III-IV, s. 83
Oldřich, dříve farář v Liberku	4. 1. 1378-		Jan z Dubé a Lev z Adršpachu	LC III-IV, s. 83
Hynčík	-19. 10. 1401	smrt		LC VI, s. 56
Přibík, kněz řečený Kováč	19. 10. 1401-10. 4. 1404	stal se farářem v Plesu	Dětřich z Janovic odjinud z Náchoda	LC VI, s. 56 LC VI, s. 117 srov. LC VI, s. 115
Václav, syn Pavla z Náchoda, kněz	10. 4. 1404-		Dětřich z Janovic odjinud z Náchoda a Lev z Čermné odjinud z Adršpachu	LC VI, s. 117

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Hronova (1359, 1363), děkan dobušský (1364), Hanuš řečený Siska, farář ve Skalici (1401), farář z Náchoda (1404).

Černčice

Beneficium

Typ benefícia	farní kostel	
Patrocinia	sv. Jakub Starší (1651)	<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651, s. 620</i>
Nejstarší zmínka	1355	LC I/1, s. 23

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Dobřemil	?-11. 5. 1355	zřeknutí se (per renunciacionem)		LC I/1, s. 23
Bernhard, kněz z Budyně (<i>de Budina</i>)	11. 5. 1355- 11. 8. 1371	smrt	bratři Jan a Vilém řečení z <i>Tarlich</i> , páni v Černčicích	LC I/1, s. 23 LC II, s. 55
Závíš	11. 8. 1371- 6. 9. 1391	smrt	Jan z Černčic	LC II, s. 55 LC V, s. 91
Albert, kněz z Opočna	6. 9. 1391- 30. 6. 1408	směna	bratři Vítek, probošt u sv. Jiljí v Praze, Arnošt a Vilém z Černčic	LC V, s. 91 LC VI, s. 247

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Pavel, dříve farář v Chvalkovicích	30. 6. 1408–? (zmiňován 29. 9. 1409)		Vítek z Černčic, probošt u sv. Jiljí v Praze a Oldřich z Černčic	LC VI, s. 247 APH, AMKV, cod. II-8, pag. 144

Exekutoři při ustanovování farářů: dobušský děkan (1355), farář z Opočna (1391), farář z Krčína (1408).

Černíkovice

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	Povýšení sv. Kříže	
Nejstarší zmínka	1369	RDP, s. 95

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Martin	–8. 12. 1376	smrt		LC III–IV, s. 61
Bohunek, dříve farář kostela v Rybné [nad Zdobnicí]	8. 12. 1376– 3. 3. 1407	smrt	Kolda ze Žampachu, pán v Černíkovcích	LC III–IV, s. 61 LC VI, s. 202
Otmar z Černíkovíc	3. 3. 1407– 22. 4. 1415	směna	Kolda ze Žampachu odjinud z Černíkovíc	LC VI, s. 202 LC VII, s. 155
Erasmus, dříve farář v Žamberku	22. 4. 1415–		Kolda ze Žampachu odjinud z Černíkovíc	LC VII, s. 155

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Javornice (1407)

Červený Kostelec

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	sv. Jakub Starší (1651)	<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651, s. 630</i>
Nejstarší zmínka	1362	LC I/1, s. 181

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Otmar	–22. 8. 1362	směna		LC I/1, s. 181
Heřman, dříve rektor oltáře nástrojů umučení Páně v Hradci Králové	22. 8. 1362– 23. 6. 1365	směna	Mikuláš řečený Pisko z Červené Hory (<i>de Rotmburg</i>), a jeho dědici	LC I/1, s. 181 LC I/2, s. 65
Hrzek, dříve farář ve Starých Bukách	23. 6. 1365– 1. 7. 1372	směna	Mikeš, řečený Pisko z Červené Hory (<i>de Rothburg</i>)	LC I/2, s. 65 LC II, s. 78
Hrčko, dříve farář v Nové Pace	1. 7. 1372– 10. 10. 1379	směna	Mikuláš, řečený Polc ze Svídnice	LC II, s. 78 LC III–IV, s. 113

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Henslin, dříve farář v Šachově	10. 10. 1379–12. 8. 1390	směna	arcibiskup	LC III–IV, s. 113 LC V, s. 24
Rampeš, dříve farář ve Vamberku	12. 8. 1390– 8. 11. 1413	smrt	Jan, arcibiskup pražský, Václav a Pavel z Jenštejna, bratři	LC V, s. 24 LC VII, s. 97
Petr z Mladé Boleslavi	8. 11. 1413– 29. 1. 1426	smrt	Hynek z Náchoda seděním na Červené Hoře	LC VII, s. 97 LC VIII–X, s. 112
Adam z Dobrušky, kněz	29. 1. 1426–		Hynek z Náchoda seděním na Červené Hoře	LC VIII–X, s. 112

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Hronova (1362), farář z Úpice (1365, 1390), farář z Boušina (1413), farář z Verněřovic (1426).

Česká Skalice

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinium	Nanebevzetí Panny Marie (1651)	<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651, s. 630</i>
Nejstarší zmínka	1355	LC I/1, s. 23

První obročí

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Svatoslav	(zmiňován 29. 1. 1355) ?– 8. 1. 1374	směna		LC I/1, s. 23 LC III–IV, s. 3
Ctibor, dříve farář v Chvalkovicích	8. 1. 1374– 1. 8. 1376	smrt	Střízek ze Skalice	LC III–IV, s. 3 LC III–IV, s. 55
Václav, kněz z Hradce	1. 8. 1376–		Střízek z Ostřešan	LC III–IV, s. 55
Jan (Hanuš)	(zmiňován 1391) ?– 21. 9. 1405	směna		APH, AMKV, sign. 485–XVIII/17. LC VI, s. 157
Přibík, dříve farář v Plesu	21. 9. 1405– 22. 4. 1417	směna	Hašek z Lužan	LC VI, s. 157 LC VII, s. 225
Jan, dříve farář v Jenišovicích	22. 4. 1417–		Střízek z Koloděj, sezením ve Skalici	LC VII, s. 225

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Heřmanic, Valentýn, farář druhé části ve Skalici.

Druhé obročí

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Mikuláš	-25. 10. 1366	rezignace		LC I/2, s. 77
Jan, kněz z Orličky	25. 10. 1366- 2. 7. 1380	smrt	Vaněk z Kozmic, pán ve Skalici	LC I/2, s. 77 LC III-IV, s. 128
... kaplan v kapli sv. Kateřiny v Častolovicích	2. 7. 1380-		Vaněk z Žumberku a z Boskovic	LC III-IV, s. 128
Havel	(zmiňován 21. 4. 1388) ?- 6. 11. 1395	smrt		RBMV I/3, s. 566- 567 LC V, s. 238-239
Jan, dříve farář v Struhách	6. 11. 1395-		Dětřich z Janovic a z Náchoda	LC V, s. 238-239
Petr, dříve farář ve Dříteči	1402- 12. 1. 1407	směna		AICP IV, s. 162 a 165 LC VI, s. 197
Valentin, dříve farář v Metličanech	12. 1. 1407- 14. 5. 1417	směna	Dětřich z Janovic	LC VI, s. 197 LC VII, s. 227
Jan, dříve farář v Přepěřích	14. 5. 1417-		Čeněk z Veselí odji- nůd z Vartenberka	LC VII, s. 227

Další zmínky o patronech v souvislosti s kostelem

Rok	Patron		Pramen
1388	bratři Tas a Oldřich z Boskovic odjinud ze Skalice spolu s Markétou, manželkou Vaňka z Boskovic	donace	RBMV I/3, s. 566-567

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Třebešova (1366), Hanuš farář ve Skalici (1395), farář z Třebešova (1417).

Deštné v Orlických horách

Beneficium

Typ			
Patrocinium	farní kostel		
	sv. Máří Magdaleny		
Nejstarší zmínka	1362		LC I/1, s. 178

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Mikuláš	-27. 6. 1362	smrt		LC I/1, s. 178
Jindřich, klerik z Lhoty	27. 6. 1362-		Opat a konvent kláštera Svaté Pole	LC I/1, s. 178
Lukáš, jáhen	15. 9. 1402-? (zmiňován 22. 6. 1403)		Benedikt, opat kláštera Svaté Pole	LC VI, s. 77 AICP IV, s. 235

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Újezdu (1362), farář z Dobré (1402).

Dobenín

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	sv. Václav (1396)	RBMV I/5, s. 1288
Nejstarší zmínka	1359	LC I/1, s. 91

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Řehoř	-4. 4. 1359	smrt		LC I/1, s. 91
Martin z Černčic, kněz (předtím byl farářem v Kladru-bech nad Labem)	4. 4. 1359- 14. 7. 1367	směna	Rubín z Lochenic	LC I/1, s. 91 LC I/2, s. 88 LC I/1, s. 93
Petr, oltářník oltáře Všech svatých v kostele sv. Ducha v Hradci (Králové)	14. 7. 1367- 25. 1. 1408	směna	Rubín ze Stárkova	LC I/2, s. 88 LC VI, s. 246
Jan rektor špitálu sv. Anny na před-městí Hradce	25. 1. 1408- 17. 6. 1409	směna	Vítek z Černčic, probošt kostela sv. Jiljí v Praze	LC VI, s. 246 LC VI, s. 265
Radslav, dříve farář v Bohuslavicích	17. 6. 1409-		Oldřich z Černčic, panoš	LC VI, s. 265
Mořic	-22. 4. 1417	rezignace		LC VII, s. 224-225
Petr, kaplan v Náchodě	22. 4. 1417- 18. 11. 1426	smrt	Oldřich z Černčic	LC VII, s. 224-225 LC VIII-X, s. 122
Petr řečený Plichta, kněz z Dobrušky	18. 11. 1426-		Oldřich z Černčic odjinud z Rýzmburka	LC VIII-X, s. 122

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Krčina (1359), farář z Náchoda (1367, 1408), farář z Černčic (1409), farář z Náchoda (1417), farář z Kostelce, který ale nemůže ke kostelu v Dobeníně bezpečně přijít (1426).

Dobré

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	sv. Petr a Pavel	
Nejstarší zmínka	1367	LC I/2, s. 88

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Jan	-19. 7. 1367	smrt		LC I/2, s. 88
Vavřinec, řeholník kláštera Svaté Pole	19. 7. 1367- 23. 6. 1393	rezignace	Vít, opat kláštera Svaté Pole	LC I/2, s. 88 LC V, s. 165
Martin, řeholník kláštera Svaté Pole	23. 6. 1393-		Benedikt, opat kláštera Svaté Pole	LC V, s. 165

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Újezdu (1367), Vilém farář z Petrovic (1393).

Dobruška

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinium	P. Marie a sv. Václav (1361)	LE I, s. 30
Nejstarší zmínka	1355	LC I/1, s. 23

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Doník	(zmiňován 5. 7. 1360) ?- 5. 1. 1372	smrt		LE I, s. 24 LC II, s. 69
Vít, kanovník vratislavský dříve farář v Přední Kopanině	5. 1. 1372- 26. 1. 1374	směna	Sezema z Opočna	LC II, s. 69 LC III-IV, s. 4 LC II, s. 72
Zvěstoň, dříve kanovník vyšehradský	26. 1. 1374- 3. 10. 1379	směna	Štěpán z Opočna	LC III-IV, s. 4 LC III-IV, s. 113
Bedřich, dříve farář v Písku	3. 10. 1379-		Jan z Dobrušky	LC III-IV, s. 113
Mikuláš	zmiňován 17. 3. 1386 a 2. 11. 1386			AICP II, s. 362 RBMV I/2, s. 506, č. 2105
Záviš ?	zmínka o něm 3. 3. 1393			RBMV I/4, s. 910
Ctibor [z Opočna]	zmiňován 7. 12. 1398 a 1. 10. 1399			AICP III, s. 396 AICP III, s. 298
Záviš	(zmiňován 1405) ?- 31. 8. 1411	smrt		APH, AMKV, cod. II-8, pag. 14-15 LC VII, s. 31
Dětřich z Ssybynky, kněz	31. 8. 1411-? (zmiňován 24. 1. 1424)		Jan z Frymburku odjinud z Dobrušky a Jan mladší z Opočna	LC VII, s. 31 LC VIII-X, s. 47-48

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Černčic, děkan dobušský (1411).

Dobřany

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinium	sv. Mikuláš (1361)	LE I, s. 32
Nejstarší zmínka	1358	LC I/1, s. 30

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Mařík, kněz	-14. 6. 1358	rezignace		LC I/1, s. 30
Mikuláš, kněz z Rychnova	14. 6. 1358- 12. 3. 1363	smrt	<i>Dobrustini</i>	LC I/1, s. 30 LC I/2, s. 8

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Řehoř, kněz z Přelouče	12. 3. 1363– 29. 9. 1391	smrt	Sezema z Dobrušky	LC I/2, s. 8 LC V, s. 93
Henslin Mikulášův z Dobrušky, kněz	29. 9. 1391– 4. 3. 1396	směna	Jan z Frymburku	LC V, s. 93 LC V, s. 248
Tomáš dříve farář v Nekoři	4. 3. 1396– 10. 1. 1401	stal se farářem v Stárkově	Jan z Frymburku	LC V, s. 248 LC VI, s. 39
Kříž, kněz z Hrádku	10. 1. 1401–		Jan z Frymburku	LC VI, s. 39

Exekutoři při ustanovování farářů: farář ze Zákřaví (1358, 1363), děkan dobrušský, farář v Dobrušce (1391), farář ze Zákřaví (1396, 1401).

Horní Vernéřovice

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinium	Maří Magdalena	
Nejstarší zmínka	1356	LC I/1, s. 25

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Rynhard	–5. 8. 1356	směna		LC I/1, s. 25–26
Pecold, dříve snad farář v Heřmanicích?	5. 8. 1356– 12. 5. 1357	směna	Hanslin ze Zálesí (<i>de Zelesen</i>) a z Vernéřovic	LC I/1, s. 25–26 LC I/1, s. 27
Jan, dříve farář v Uniemyšl	12. 5. 1357–		Hereš z Rožďalovic	LC I/1, s. 27
Benedikt	–8. 1. 1366	smrt		LC I/2, s. 71
Jiří z Vysokého Újezdu, kněz	8. 1. 1366– 31. 8. 1367	směna	Čeněk ze Žampachu	LC I/2, s. 71 LC I/2, s. 90
Víšek, dříve farář v Hrádku	31. 8. 1367–		Hynek z Náchoda a z Dubé	LC I/2, s. 90
?	–1. 9. 1371	smrt		LC II, s. 56
Jan z Police, klerik	1. 9. 1371–		Rubín ze Žampachu	LC II, s. 56
Mikuláš	–22. 11. 1372	smrt		LC II, s. 83
Filip z Holic, kněz	22. 11. 1372– 2. 9. 1407	smrt	Hynek z Dubé a z Náchoda	LC II, s. 83 LC VI, s. 224
Václav z Kratonoh, kněz	2. 9. 1407– 11. 10. 1415	rezignace	Hynek z Náchoda, sezením na Adršpachu	LC VI, s. 224 LC VII, s. 177
Martin, kněz	11. 10. 1415– 4. 11. 1418	rezignace	Hynek, řečený Lýšek z Adršpachu	LC VII, s. 177 LC VII, s. 275
Vít z Náchoda, kněz	4. 11. 1418–		Hynek z Adršpachu	LC VII, s. 275

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Rupertic (1356), farář z Ptaco (Stárkov?, 1357), farář z Teplíc (1366, 1367), farář ze Stárkova (1407), farář z Kostelce (1415), farář z Kostelce pověřen, aby přijal rezignaci (1418).

Hoříčky

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	sv. Václava (1651), dnes sv. Ducha	<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651, s. 631</i>
Nejstarší zmínka	1357	LC I/1, s. 9

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Petr	-17. 2. 1357	směna		LC I/1, s. 9
Vital, dříve farář v Semonicích	17. 2. 1357- 17. 4. 1359	smrt	Běta, vdova po Ludhěrovi z Hoříček	LC I/1, s. 9 LC I/1, s. 92
Jan z Chvalkovic, kněz	17. 4. 1359- 3. 3. 1376	směna	Běta, vdova po Ludhěrovi, a bratři Heřman a Ludhěř z Hoříček	LC I/1, s. 92 LC III-IV, s. 49
Řehoř, dříve farář v Habřině	3. 3. 1376- 27. 8. 1380	smrt	Rubín z Hoříček	LC III-IV, s. 49 LC III-IV, s. 135
Mikuláš, kněz z Jablonné	27. 8. 1380-		Mladota z Rýzmburka	LC III-IV, s. 135
Jan	(zmiňován 1. 10. 1400) ? -17. 11. 1405	smrt		LE V, s. 528-529 LC VI, s. 162
Petr, řečený Nevlas, mnich břevnovského kláštera	17. 11. 1405- 5. 12. 1414	smrt	Beneš z Rýzmburka a Hanuš z Chlumu seděním na Litoboři	LC VI, s. 162 LC VII, s. 139
Jan kněz z Chomutic	5. 12. 1414-		Beneš z Rýzmburka a Hanuš z Litoboře	LC VII, s. 139

Další zmínky o patronech v souvislosti s kostelem

Rok	Patron		Pramen
1400	Beneš z Rýzmburka	směna majetku mezi patronem a kostelem	LE V, s. 528

Exekutoři při ustanovování farářů: farář ze Skalice (1357, 1359), farář z Třebešova (1405), farář ze Skalice (1414).

Hronov

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	Všech svatých (1651)	<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651, s. 630</i>
Nejstarší zmínka	1359	LC I/1, s. 94

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Albert	–3. 6. 1359	rezignace		LC I/1, s. 94
Jakub Mořicův z Dymokur, kněz	3. 6. 1359– 7. 1. 1377	smrt	Pán z Náchoda řečený z Dubé	LC I/1, s. 94 LC III–IV, s. 65
Mírek, kněz z Jeřic	7. 1. 1377– 22. 12. 1390	smrt	Anežka, kněžna svídnická	LC III–IV, s. 65 LC V, s. 48
Semislav, kněz	22. 12. 1390– 9. 4. 1399	stal se farářem v Náchodě	Půta z Častolovic	LC V, s. 48 LC VI, s. 4
Jakub, řečený Seyra, kněz	9. 4. 1399–		Dětřich z Janovic odjinud z Náchoda	LC VI, s. 4

Další zmínky o patronech v souvislosti s kostelem

Rok	Patron		Pramen
1415	Jindřich z Lažan, hejtmán vratislavský	prodej Hronova včetně patronátních práv	AČ XV, s. 171
1415	Boček z Poděbrad odjinud z Kunštátu	koupě Hronova včetně patronátního práva	AČ XV, s. 171

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Crna (Čermná?) (1359), děkan dobrušský (1390).

Chvalkovice

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	sv. Jiljí	
Nejstarší zmínka	1369	RDP, s. 95

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Václav	–27. 3. 1370	směna		LC II, s. 27
Ctibor, dříve farář ve Zvoli	27. 3. 1370– 9. 1. 1374	směna	Petr z Chvalkovic	LC II, s. 27 LC III–IV, s. 3
Svatoslav (Svach), dříve farář ve Skalici	9. 1. 1374– 2. 11. 1387	rezignace	Stříza z Chvalkovic	LC III–IV, s. 3 LC III–IV, s. 196
Pavel Zdeňkův ze Skalice, klerik	2. 11. 1387– 30. 6. 1408	směna	Stříza z Chvalkovic, vdova po panu Bavorovi z Chvalkovic	LC III–IV, s. 196 LC VI, s. 247
Albert, dříve farář v Černčicích	30. 6. 1408– 27. 9. 1416	směna	Jan Šváb, panoš z Chvalkovic	LC VI, s. 247 LC VII, s. 210
Václav, dříve farář v Třebechovicích	27. 9. 1416–		Pešík, řečený Ples, sezením v Heřmanicích	LC VII, s. 210

Další zmínky o patronech v souvislosti s kostelem

Rok	Patron		Pramen
1391	Jan, řečený Šváb z Chvalkovic	soudil se s farářem	RBMV I/3, s. 780
1407-1408	Jan, řečený Šváb z Chvalkovic	soudil se s farářem	AICP V, s. 399 APH, AMKV, cod. II-8, pag. 68-69

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Třebešova (1408, 1416).

Krčín

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	sv. Ducha (1651)	<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651, s. 620</i>
Nejstarší zmínka	1336	APH, AMKV, cod. II-8, pag. 185-186

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Zdislav	zmiňen 1336			APH, AMKV, cod. II-8, pag. 185-186
Zdislav	-17. 6. 1360	smrt		LC I/1, s. 124-125
Bedřich Velkův z Kostelce, kněz	17. 6. 1360-4. 11. 1366	směna	Jan z Potštejna	LC I/1, s. 124-125 LC I/2, s. 78
Mikuláš dříve farář v Chotěbořích	4. 11. 1366-7. 3. 1373	smrt	Ješek z Potštejna	LC I/2, s. 78 LC III-IV, s. 9
<i>Discretus vir</i> Suda z Hryzel	7. 3. 1373 -		Čeněk z Potštejna odjinud ze Žampachu	LC III-IV, s. 9 a AICP I, s. 13
Jan	zmiňen 1391, 1392, 1411			AČ XXXI, s. 23-24, a APH, AMKV, cod. II-8, pag. 185-186

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Černčic (1360), farář z Dobenína (1366).

Levín

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	sv. Michal	
Nejstarší zmínka	1354	LC I/1, s. 21

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Šimon	-19. 10. 1367	směna		LC I/2, s. 92-93
Hašek, dříve farář ve Stárkově	19. 10. 1367-12. 3. 1390	smrt	Jan z Dubé odjinud z Náchoda	LC I/2, s. 92-93 LC V, s. 3

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Vít, kněz z Janovic odjinud ze Sedlčan	12. 3. 1390– 10. 6. 1405	smrt	Dětřich z Janovic	LC V, s. 3 LC VI, s. 149
Šimon, kněz	10. 6. 1405–? (zmiňován 15. 6. 1423)		Dětřich z Janovic	LC VI, s. 149 AICP VII, s. 78

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Čermné (1390, 1405).

Machov

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	sv. Václav (1651)	<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651, s. 631</i>
Nejstarší zmínka	1354	LC I/1, s. 19

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Ondřej	–10. 9. 1354	smrt		LC I/1, s. 19
Vavřinec, klerik	10. 9. 1354–		Hanuš z Adršpachu	LC I/1, s. 19
Petr	–8. 10. 1369	směna		LC II, s. 13
Kříž, dříve farář v Božanově	8. 10. 1369– 20. 12. 1370	směna	Záviš z Adršpachu	LC II, s. 13 LC II, s. 43
Jan, dříve oltářník v Chotěvicích	20. 12. 1370–		Záviš z Adršpachu	LC II, s. 43
Petr	–11. 3. 1411	smrt		LC VII, s. 19
Petr z Dobrušky, kněz	11. 3. 1411– 17. 4. 1414	rezignace	Záviš z Adršpachu	LC VII, s. 19 LC VII, s. 111
Duchek z Lhoty, kněz	17. 4. 1414–		Hanuš z Adršpachu	LC VII, s. 111

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Čermné (1354), farář z Hronova (1396, 1411).

Náchod

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	sv. Vavřinec (1363)	LC I/2, s. 20
Nejstarší zmínka	1355	LC I/1, s. 23

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Otmar	–4. 4. 1355	směna		LC I/1, s. 23
Šimon dříve farář v Lovčicích	4. 4. 1355–		Hynek z Náchoda	LC I/1, s. 23
Konrád	– 4. 8. 1360	smrt		LC I/1, s. 128
Dětlev ze Stranné (<i>de Stranna</i>)	4. 8. 1360– 9. 12. 1363	smrt	Hynek a Jan bratři z Náchoda, řečení z Dubé	LC I/1, s. 128 LC I/2, s. 31

Hynek, kněz z Dubé	9. 12. 1363– 2. 4. 1399	smrt	Hynek z Náchoda	LC I/2, s. 31 LC VI, s. 3
Semislav, dříve farář v Hronově	2. 4. 1399–? (zmiňován 18. 10. 1415)		Dětřich z Janovic odjinud z Náchoda	LC VI, s. 3 APH, AMKV, cod. II–10, pag.189–191

Další zmínky o patronech v souvislosti s kostelem

Rok	Patron		Pramen
1415	Jindřich z Lažan, hejtman vratislavský	prodej Náchoda včetně patronátních práv ke kostelu	AČ XV, s. 171
1415	Boček z Poděbrad odjinud z Kunštátu	koupě Náchoda včetně patronátního práva	AČ XV, s. 171

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Třebešova (1355), farář z Dobenína (1360), farář z Petrovic (1363), farář z Dobenína (1399).

Náchod, oltář sv. Doroty v kostele sv. Vavřince

Beneficium

Typ	oltář	
Patrocinia	sv. Dorota (1363)	LC I/2, s. 20
Nejstarší zmínka	1360	LC I/1, s. 119

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Jakub	–23. 3. 1360	rezignace		LC I/1, s. 119
Milota z Jeřic, kněz	23. 3. 1360– 25. 9. 1363	rezignace	Jan z Náchoda	LC I/1, s. 119 LC I/2, s. 20
Mirek z Jeřic, klerik	25. 9. 1363– 16. 1. 1391	smrt	Hynek z Dubé, pán v Náchodě	LC I/2, s. 20 LC V, s. 57
Mikuláš, syn Držkův z Roraw	16. 1. 1391– 10. 5. 1408	rezignace	Půta z Častolovic	LC V, s. 57 LC VI, s. 243
Václav, kněz z Náchoda	10. 5. 1408– 16. 12. 1410	směna	Dětřich z Janovic odjinud z Náchoda	LC VI, s. 243 LC VII, s. 14
Mikuláš, dosud farář v Rybné nad Zdobnicí	16. 12. 1410–		Jenec z Petršpurka	LC VII, s. 14

Exekutoři při ustanovování oltářníků: dobušský děkan (1360), farář z Dobenína (1363), probošt z Jaroměře (1391), farář z Dobenína (1408), přijetím rezignace pověřen farář z Náchoda (1410).

Náchod, oltář Panny Marie v kostele sv. Vavřince

Beneficium

Typ	oltář	
Umístění	farní kostel v Náchodě	
Zasvěcení	Panny Marie	
Nejstarší zmínka	1402/1403 (zřízen)	LE VI, s. 321–323
Zakladatel	Dětřich z Janovic odjinud z Náchoda	LE VI, s. 321–323

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Mořic	-1. 9. 1413	rezignace		LC VII, s. 93
Martin farář kostela v Kladské Bystřici	1. 9. 1413–11. 7. 1414	rezignace	Jindřich z Lažan odjinud z Náchoda a purkmistr a přísežní Náchoda	LC VII, s. 93 LC VII, s. 124
Mikuláš, kněz	11. 7. 1414–		Jindřich z Lažan, hejtman ve Vratislavi a konšel a přísežní v Náchodě	LC VII, s. 124
Jan	-2. 1. 1416	smrt		LC VII, s. 186
Jan, kněz z Lkobicz	2. 1. 1416–		Boček z Kunštátu odjinud z Poděbrad	LC VII, s. 186

Exekutoři při ustanovování oltářníků: farář z Náchoda (1413, 1414, 1416).

Náchod oltář sv. Mikuláše vyznavače v kostele sv. Vavřince

Beneficium

Typ	oltář	
Umístění	farní kostel v Náchodě	
Zasvěcení	sv. Mikuláše vyznavače	
Nejstarší zmínka	1403 (zřízení)	LE VI, s. 344–346
Zakladatelé	Dětřich z Náchoda a Záviš z Bělčic, vykonavatelé testamentu Beneše řečeného silný z Dubé	LE VI, s. 344–346

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Martin z Paky, kněz	4. 9. 1403–4. 10. 1406	směna	Dětřich z Náchoda a Záviš z Bělčic vykonavatelé testamentu Beneše z Dubé řečeného Silný.	LC VI, s. 99 LC VI, s. 191
Mikuláš, dříve farář v Nové Pace	4. 10. 1406–18. 2. 1407	směna	<i>Hendricus</i> z Janovic odjinud z Náchoda	LC VI, s. 191 LC VI, s. 201
Jan, dříve farář v Staré Pace	18. 2. 1407–		Dětřich z Janovic odjinud z Náchoda	LC VI, s. 201

Exekutoři při ustanovování oltářníků: děkan dobrušský, farář v Dobeníně (1403), farář v Náchodě (1406).

Náchod, oltář v kapli apoštola sv. Petra, Pavla a Ondřeje ve farním kostele

Beneficium

Typ	oltář	
Umístění	kaple apoštolů sv. Petra a Pavla ve farním kostele v Náchodě	
Zasvěcení	Apoštolů sv. Petra, Pavla a Ondřeje	
Nejstarší zmínka	18.10. 1415 (zřízení)	APH, AMKV, cod. II-10, pag.189-191 LC VII, s. 177-178

Obsazení I. oltářník

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Marek z Krčina, kněz	18. 10. 1415-		Předbor, poručník sirotků po Hynkovi z Třebechovic a Jindřich, bratr řečeného Hynka	LC VII, s. 177-178

Obsazení II. oltářník

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Václav z Levína, kněz	18. 10. 1415-		Předbor, poručník sirotků po Hynkovi z Třebechovic a Jindřich, bratr řečeného Hynka	LC VII, s. 177-178

Nový Hrádek

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	Petr a Pavel (1651)	<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651, s. 919</i>
Nejstarší zmínka	1362	LC I/1, s. 179

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Jan	-18. 7. 1362	stal se farářem v Zákřaví		LC I/1, s. 179
Martin, klerik z Hrádku	18. 7. 1362- 26. 2. 1364	smrt	Čeněk z Lipé	LC I/1, s. 179 LC I/2, s. 41
Matěj z Nymburku, kněz	26. 2. 1364- 31. 8. 1364	rezignace	Eliška z Lipé, vdova po panu Jiřovi pánu krakovském	LC I/2, s. 41 LC I/2, s. 52
Jiří kněz, z Dobrušky	31. 8. 1364-		Jindřich z Lipé, nejvyšší maršálek českého království	LC I/2, s. 52
Víšek, dříve farář ve Velinech	1. 12. 1366- 31. 8. 1367	směna	Jan z Lichtenburka	LC I/2, s. 78 LC I/2, s. 90

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Jiří, dříve farář ve Verněřovicích	31. 8. 1367-		Hynek z Náchoda a z Dubé	LC I/2, s. 90
Řehoř	-16. 6. 1376	směna	Štěpán a Jan, bratři z Dobrušky	LC III-IV, s. 54
Petr, dříve farář v Nekoři	16. 6. 1376-			LC III-IV, s. 54

Exekutoři při ustanovování farářů: děkan boleslavský[sic!] (1362), farář z Dobrušky (1364), děkan dobušský (1364), farář ze Slavoňova (1366, 1367).

Olešnice v Orlických horách

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	sv. Vavřince (1651), dnes sv. Máří Magdaleny	<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651, s. 919</i>
Nejstarší zmínka	1354	LC I/1, s. 21

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Matěj	-11.6.1354	smrt		LC I/1, s. 21
Martin, klerik	11.6.1354-		Matouš z Frymburku	LC I/1, s. 21
Matěj	-30.6.1413	smrt		LC VII, s. 89
Mikuláš z Krčina, kněz	30.6.1413-		Jan z Dobrušky, sezením na Frymburku	LC VII, s. 89

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Levína (1354, 1413)

Opočno

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinium	Panna Marie (1361)	LE I, s. 31
První zmínka	1359	LC I/1, s. 97

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Otto	-20. 7. 1359	smrt		LC I/1, s. 97
Jan, syn Petra z Dobrušky	20. 7. 1359-? (zmiňován 1399)		Sezema z Dobrušky	LC I/1, s. 97 RDP, s. 95
Konrád, řečený Čelák	Zmiňován 1413			APH, AMKV, cod. II-X, pag 30-32, zde pag. 31

Další zmínky o vykonávání patronátního práva

Rok	Patron		Pramen
1394	Půta starší a Půta mladší z Častolovic	dovolují faráři zapsat dluh na lidi patřící k záduší	LE IV, s. 409–410

Exekutoři při ustanovování farářů: dobušský děkan (1359).

Kaple sv. Ondřeje na hradě v Opočně

Beneficium

Typ	kaple		
Patrocinia	sv. Ondřej		
Nejstarší zmínka	1.3.1409 (zřízení)	APH, AMKV, cod. II-9, pag. 26–29 LC VI, s. 259	
Zakladatel:	Jitka vdova po Janu Krušinovi z Lichtenburka a její syn Hynek a jeho bratři Alexandr a Jan	APH, AMKV, cod. II-9, pag. 26–29	

I. kaplanství – obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Jan z Meziříčí	1. 3. 1409–		Hynek z Lichtenburka, seděním na Opočnu a bratři Alexandr a Jan	LC VI, s. 259

II. kaplanství – obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Jakub z Broumova	1. 3. 1409– 2. 10. 1409	rezignace	Hynek z Lichtenburka sezením na Opočnu a bratři Alexandr a Jan	LC VI, s. 259 LC VI, s. 274–275
Ondřej, kněz z Opočna	2. 10. 1409–		Jan Krušina z Lichtenburka, odjinud z Opočna	LC VI, s. 274–275

Exekutoři při ustanovování kaplanů: farář z Opočna (1409).

Přepychy

Beneficium

Typ	farní kostel		
Patrocinium	Panna Marie a sv. Prokop (1361)	LE I, s. 29	
Nejstarší zmínka	1355	LC I/1, s. 23	

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Budek	(zmiňován 3. 7. 1361) ?– 3. 2. 1374			LE I, s.31 AICP I, s. 76
Beneš, klerik	3. 2. 1374	beneficia se neujal	Mikuláš z Přepych	AICP I, s. 76

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Václav z Lična	27. 2. 1374	beneficia se neujal	Záviš z Přepych	AICP I, s. 79
kněz Klement, řečený Holub z Dobrušky	1374-? (zmiňován v 1413)			AICP I, s. 116 APH, AMKV, cod. II-X, pag 30-32, zde pag. 31

Rtyně

Beneficiium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	sv. Jan Křtitel (1651)	<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651, s. 631</i>
Nejstarší zmínka	1367	LC I/2, s. 89

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Martin	-31. 5. 1368	smrt		LC I/2, s. 104
Jan, dříve farář v Boušíně	31. 5. 1368- 24. 11. 1371	smrt	Hynek a Hynáček, bratři z Dubé, páni na Vízmburku	LC I/2, s. 104 LC II, s. 65
Petr z Ratibořic, kněz	24. 11. 1371-		Hynek a Hynáček, bratři z Vízmburku	LC II, s. 65

Další zmínky o patronech v souvislosti s kostelem

Rok	Patron		Pramen
1397	Janek a Hynáček, synové Hynáčka, a Hynek jejich strýc, [z Vízmburku]	soudili se kvůli obsazení beneficia	AICP III, s. 285

Skuhrov

Beneficiium

Typ	farní kostel	
Patrocinium	sv. Jakub Starší (1651)	<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651, s. 1287</i>
Nejstarší zmínka	1354	LC I/1, s. 22

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Bušek	(zmiňován 1377) ?- 3. 11. 1390	směna		AICP VII, s. 197 LC V, s. 16 LC V, s. 35
Šebek, farář v Týništi	7. 7. 1390	beneficia se neujal	Půta z Častolovic	LC V, s. 16
Ondřej, řečený Nach, dříve farář v Liberku	3. 11. 1390- 10. 11. 1403	smrt	Půta z Častolovic	LC V, s. 35 LC VI, s. 105-106

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Václav z Benátek nad Jizerou, kněz	10. 11. 1403– 28. 4. 1432	smrt	Anna, kněžna osvětimská, a její syn Půta z Častolovic	LC VI, s. 105–106 LC VIII–X, s. 178
Kuneš, kněz	28. 4. 1432–		Anna kněžna z Osvětimi	LC VIII–X, s. 178

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Opočna (1390), farář z Liberku (1403).

Slavoňov

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	sv. Martin (1651) sv. Jan Křtitel (dnes)	<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651, s. 920</i>
Nejstarší zmínka	1358	LC I/1, s. 21

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Hrzek	(doložen 1377) ?– 1. 8. 1396	smrt		LC V, s. 262
Vít, kněz	1. 8. 1396– 16. 9. 1417	smrt	Štěpán z Opočna odjinud z Dobrušky	LC V, s. 262 LC VII, s. 243
Jan ze Švihova, kněz	16. 9. 1417–?		Jan z Opočna, seděním na Frym- burku	LC VII, s. 243

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Hrádku (1396), farář ze Zákřaví (1417).

Solnice

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinium	sv. Jan Křtitel (1393)	MBV V/1, č. 667, s. 374
Nejstarší zmínka	1321	RBM III, s. 295

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
František	–23. 7. 1359	smrt		LC I/1, s. 98
Velek, člen konventu domu sv. Kříže v Praze (cyriaků)	23. 7. 1359– 10. 5. 1361	smrt	Albert senior a konvent sv. Kříže v Praze řádu křížovníků s červeným srdcem	LC I/1, s. 98 LC I/1, s. 152
Jan, člen konventu domu sv. Kříže v Praze (cyriaků)	10. 5. 1361– 17. 1. 1379	stal se generálním převorem řádu	Albert senior a konvent domu sv. Kříže v Praze řádu křížovníků s červeným srdcem	LC I/1, s. 152 LC III–IV, s. 104

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Jakub, řeholník řádu křižovníků s červeným srdcem	17. 1. 1379–1400	smrt	Jan, generální převor řádu křižovníků s červeným srdcem	LC III–IV, s. 104 MBV V/2, s. 926–927, č. 1652
Mořic, rektor kostela v Žiželicích, profesor teologie (Mařík Rvačka)	1400–16. 7. 1417	rezignace		MBV V/2, s. 926–927, č. 1652 LC VII, s. 234 LC VII, s. 240–241
Vavřinec	16. 7. 1417–19. 6. 1433	rezignace (stal se generálním převorem řádu křižovníků s červeným srdcem)	Martin, převor domu sv. Bartoloměje v Pardubicích a generální převor řádu křižovníků s červeným srdcem	LC VII, s. 234 LC VII, s. 240–241 LC VIII–X, s. 192
Tomáš	19. 6. 1433–1. 6. 1443	stal se generálním převorem řádu	Vavřinec, generální převor řádu křižovníků s červeným srdcem	LC VIII–X, s. 192 HLEDIKOVÁ, Z.: <i>Řád křižovníků s červeným srdcem</i> , s. 233

Další zmínky o patronech v souvislosti s kostelem

Rok	Patron		Pramen
1321	Jan z Meziříčí se syny Vznatou, Tasem a Ješkem	darování patronátního práva zderazskému klášteru	RBM III, s. 295, č. 717
1335	Zderazský klášter	papež Benedikt XII. potvrzuje klášteru patronátní právo	RBM IV, s. 90, č. 229
1359	Jan a Vznata ze Skuhrova	darování patronátního práva ke kostelu Albertovi, generálnímu převoru a řádu křižovníků s červeným srdcem (cyriakům)	MBV V/1, s. 377–378, č. 667

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Černíkovic (1417).

Stárkov

Beneficium

Typ	farní kostel		
Patrocinia	sv. Kateřina (1651), dnes sv. Josef		<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651</i> , s. 1294
Nejstarší zmínka	1367		LC I/2, s. 93

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Hašek	–19. 10. 1367	směna		LC I/2, s. 93
Šimon, dříve farář v Levíně	19. 10. 1367–9. 8. 1370	směna	Rubín ze Žampachu a ze Stárkova	LC I/2, s. 93 LC II, s. 34

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Jan, dříve farář v Nekoři	9. 8. 1370–		Rubín ze Žampachu	LC II, s. 34
Bartoloměj	–16. 1. 1393	směna		LC V, s. 152
Mikuláš, dříve farář v Semonicích	16. 1. 1393–? (doložen 24. 3. 1394 a 30.10.1398)		Matěj z Lípy odjinnud ze Skály	LC V, s. 152 RBMV I/4, s. 1006, č. 4142 RBMV I/6, s. 1681, č. 6661
? (snad farář Mikuláš)	–10. 1. 1401	smrt		LC VI, s. 39
Tomáš, dříve farář v Dobřanech	10. 1. 1401– 30. 9. 1415	smrt	Matěj, řečený Salava z Lípy sezením na Skále	LC VI, s. 39 LC VII, s. 175
Václav, dříve farář ve Vintířově	30. 9. 1415–		Matěj, řečený Salava sezením na Hrádku	LC VII, s. 175

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Hronova (1401).

Uhřínov

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinium	sv. Vavřinec (1651)	<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651, s. 1265</i>
Nejstarší zmínka	1354	LC I/1, s. 22

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Martin	–22. 12. 1354	smrt		LC I/1, s. 22
Petr, klerik	22. 12. 1354–		Jan, řečený Ovčír ze Žampachu	LC I/1, s. 22
Matěj	–5. 11. 1369	smrt		LC II, s. 16
Mikuláš, kněz ze Sloupnice	5. 11. 1369 – 27. 2. 1394	rezignace (zřejmě odešel k oltáři v Lipníku v olomoucké diecézi)	Jan, řečený Ovčír ze Žampachu	LC II, s. 16 LC V, s. 183 LC VI, s. 255
Petr, řeholník řádu křižovníků s červeným srdcem	27. 2. 1394– 22. 11. 1395	smrt	Půta z Častolovic	LC V, s. 183 LC V, s. 240
Blažek, syn Mikuláše z Uhřínova klerik	22. 11. 1395–		Půta starší z Častolovic	LC V, s. 240

Exekutoři při ustanovování farářů: farář ze Skuhrova (1354, 1394).

Úpice

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	sv. Jakub Starší (1651)	<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651, s. 631</i>
Nejstarší zmínka	1358	LC I/1, s. 64

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Pavel	–2. 5. 1359	rezignace		LC I/1, s. 92–93
Jan Zdislavův z Doubravice, kněz	2. 5. 1359– 11. 3. 1392	smrt	Hynek a Jindřich, bratři řečení z Vízmburku	LC I/1, s. 92–93 LC V, s. 114
Martin, řečený Krališ, kněz	11. 3. 1392– 18. 11. 1395	smrt	Hynáček z Dubé odjinud z Vízmburku	LC V, s. 114 LC V, s. 240
Šimon z Křivic	18. 11. 1395–		Hynáček z Dubé odjinud z Vízmburku	LC V, s. 240
Kaleš	zmiňován 9. 3. 1398			AICP III, s. 390

Exekutoři při ustanovování farářů: farář ze Skalice (1359).

Úpice, oltář Těla Kristova

Beneficium

Typ	oltář	
Umístění	farní kostel v Úpici	
Zasvěcení	Těla Kristova	
Nejstarší zmínka	1405/1406 (zřízen)	LE VII, s. 99–101 LC VI, s. 169
Zakladatel:	Eliška, vdova po Hynáčkovi z Vízmburku	LE VII, s. 99–101

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Šimon farář v Levině	15. 1. 1406–		Eliška, vdova po Hynáčkovi z Vízmburku	LC VI, s. 169

Velký Třebešov

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	sv. Štěpán (1651)	<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651, s. 630</i>
Nejstarší zmínka	1355	LC I/1, s. 22–23

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Jan Haškův ze Lhoty	-29. 1. 1355	směna		LC I/1, s. 22-23
Jan Machův, dříve farář v Dubenci	29. 1. 1355-		Albert z Rýzmburka	LC I/1, s. 22-23
Mikuláš, řeholník kláštera augustiniánů kanovníků v Jaroměři	20. 7. 1386-		Jakub, probošt a konvent augustiniánů kanovníků v Jaroměři	LC III-IV, s. 187
Jan	-4. 9. 1391	směna		LC V, s. 90
Beneš, dříve oltářník oltáře sv. Kateřiny ve farním kostele v Častolovicích	4. 9. 1391-7. 7. 1393	smrt	Jakub, probošt, Henlin, převor a konvent augustiniánů kanovníků v Jaroměři	LC V, s. 90 LC V, s. 167
Petr ze Dvora [Králové], kněz	7. 7. 1393-30. 5. 1397	smrt	Jakub, probošt a konvent augustiniánů kanovníků v Jaroměři	LC V, s. 167 LC V, s. 286
Jan, syn Pecolda ze Dvora [Králové], řeholník augustiniánů kanovníků	30. 5. 1397-? (zmiňován ještě 29. 9. 1409)		probošt a konvent augustiniánů kanovníků v Jaroměři	LC V, s. 286 APH, AMKV, cod. II-8, pag. 144-145

Další zmínky o patronech v souvislosti s kostelem

Rok	Patron		Pramen
1400	Probošt a konvent augustiniánů kanovníků v Jaroměři	1400, inkorporace kostela kláštera Panny Marie augustiniánů kanovníků v Jaroměři	MBV V/2, č. 1573, s. 875

Exekutoři při ustanovování farářů: Svatoslav farář ze Skalice (1355), farář z Chvalkovic (1386).

Voděrady

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	sv. Petra a Pavla (1651)	<i>Soupis poddaných podle víry z roku 1651, s. 134</i>
Nejstarší zmínka	1355	LC I/1, s. 23

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Jan, řečený Slavík	12. 5. 1355-3. 7. 1363	směna	Budivoj z Lična, poručník sirotků po Radslavovi z Voděrad	LC I/1, s. 23 LC I/2, s. 13
Mikuláš, dříve farář u sv. Martina na hradeckém předměstí	3. 7. 1363-8. 5. 1365	směna	Miroslav, řečený Sup	LC I/2, s. 13 LC I/2, s. 63

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Benedikt, dříve farář ve Světí	8. 5. 1365– 27. 6. 1368	směna	Miroslav, řečený Srp panoš z Voděrad	LC I/2, s. 63 LC I/2, s. 105
Sulek, dříve farář v Heřmanicích	27. 6. 1368– 17. 8. 1380	smrt	Miroslav řečený Syp z Voděrad	LC I/2, s. 105 LC III–IV, s. 132
Ondřej z Lhoty	17. 8. 1380–		Vznata ze Skuhrova	LC III–IV, s. 132
Matěj	zmiňován 1402– 1407			LE, VI, s. 157–159 AICP V, s. 352
Jakub,	–27. 8. 1429	rezignace		LC VIII–X, s. 152
Jan, kněz	27. 8. 1429–		Anna, kněžna z Osvětimi odjinud z Rychemberku a její syn Půta	LC VIII–X, s. 152

Exekutoři při ustanovování farářů: farář z Přepych (1355, 1363, 1365), farář ze Solnice (1429).

Zákraví

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinia	sv. Bartoloměj?	
Nejstarší zmínka	1358	LC I/1, s. 30

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Mikuláš	–14. 3. 1358	smrt		LC I/1, s. 29
Petr, klerik z Náchoda	14. 3. 1358– 30. 5. 1362	smrt	Sezema z Dobrušky	LC I/1, s. 29 LC I/1, s. 176
Ješek, kněz z Náchoda, dosud farář v Hrádku	30. 5. 1362– 6. 7. 1363	směna	Čeněk z Lipé	LC I/1, s. 176 LC I/2, s. 13 LC I/1, s. 179
Jan, dříve farář v Boušíně	6. 7. 1363– 14. 12. 1365	směna	Jan, řečený Jura z Krakova	LC I/2, s. 13 LC I/2, s. 71
Kříž, dříve farář v Dolní Čermné v litomyšlské diecézi	14. 12. 1365– 17. 12. 1366	směna	Jan z Lichtenburka	LC I/2, s. 71 LC I/2, s. 79
Mikuláš, dříve farář v Božanově	17. 12. 1366– 11. 12. 1374	směna	Ješek z Lichtenburka	LC I/2, s. 79 LC III–IV, s. 25
Jan, dříve farář v Kocleřově	11. 12. 1374– 6. 7. 1377	směna	Štěpán z Dobrušky	LC III–IV, s. 25 LC III–IV, s. 76
Jan, dříve oltářník oltář Pěti bratří v kostele sv. Anny na předměstí Hradce	6. 7. 1377–		Jan z Dobrušky	LC III–IV, s. 76

Exekutoři při ustanovování farářů: farář ze Slavoňova (1358), děkan dobrušský (1362), farář z Kraví? (1363), farář z Dobřan (1365), farář ze Slavoňova (1366).

Zálesí

Beneficium

Typ	farní kostel	
Patrocinium	sv. Bartoloměj (1367)	LE I, s. 97-98
Nejstarší zmínka	1367	LE I, s. 97-98

Obsazení

Jméno	Od/do	Konec působení	Patron	Pramen
Jakub	(doložen 25. 7. 1367) ?- 29. 10. 1371	smrt		LE I, s. 97-98 LC II, s. 62
Petr kněz z By- džova	29. 10. 1371- 26. 7. 1378	směna	Ješek z Lichten- burka	LC II, s. 62 LC III-IV, s. 95
Řehoř, dříve farář v Zaloňově	26. 7. 1378-		Hynek, z Náchoda a z Dubé	LC III-IV, s. 95
Hrzek	-4. 6. 1395	rezignace kvůli stáří		LC V, s. 221
?	4. 6. 1395-		Hynáček z Vízmb- urku odjinud z Dubé	LC V, s. 221

Exekutoři při ustanovování farářů: farář v Úpici (1395).

The Dobruška deanery and its clergy until 1436

A total of 36 churches are documented at the Dobruška deanery in the period before 1420. In terms of papal tithes, the Dobruška deanery was one of the poorest. However, there is no evidence of a possible link between the amount of tithe paid and the age of the benefice, or the type of patronage. The patrons of parish benefices at the Dobruška deanery were only the nobility and the church, with a predominant number of noble patronages. Throughout the examined period, the nobility owned more than 90 % of patronages. It was also discovered that most of the patronages were held by the higher nobility, whose number of patronages continued to increase, mainly in the period before 1380. Compared to other deaneries in the Prague diocese, the Dobruška deanery had a significantly higher number of noble patronages.

In the period before the outbreak of the Hussite wars, the patronage of eight churches was documented at the Dobruška deanery. When the patronages in 1651 were compared with the current state, it was possible to trace changes in the patronage of four churches. The most common patrons of the Dobruška deanery were St. Wenceslas and St. Jacob.

There is no evidence of a significant role of local deans as executives presenting pastors at the Dobruška deanery. This was more common only in the years 1355–1364. However, it was discovered that the deans were chosen from pastors who had worked in the dean's office for a long time and were thus highly respected among the clergy.

The clerics who were chosen for vacant benefices came mainly from the Dobruška deanery or from the neighbouring deaneries of Hradec Králové and Kostelec. Of the newly presented clerics whose birthplace is known, 38.5 % came from the Dobruška deanery. There are also several cases of more distant regions being represented by more than one cleric. A possible reason could be that the first clerics from those regions subsequently arranged presentations to benefices for other clerics from their birthplaces.

As for the possible relations of the newly presented clerics to their patrons, two cases are known of presented clerics with a possible relation to the patron. In one case, a cleric of noble origin managed to present the evidence of his family's ties to the patron of the church.

Almost 16 % of clerics with a known place of birth were presented either to the benefice in their birthplace or to the church in which the patronage right belonged to the owner of their birthplace.

Two thirds of the newly presented clerics were priests, only one cleric was a deacon, the rest were either monks, described as clerics, or their title was missing.

Monitoring the mobility of the clergy again highlights the intensive contacts with the neighbouring deaneries of Hradec Králové and Kostelec. However, there were no exchanges with the neighbouring deanery of Kladsko. This was probably due to a language barrier. The study of the careers of clerics showed that one possible motive for the exchange of benefices was the motivation of a cleric to work in his birthplace or at least in his home region. Another possible motive for exchanges of benefices were disputes between the pastor and the patron of the church.

It was found that the average duration of a cleric's work at a benefice at the Dobruška deanery was 9 years with a median of 6 years. These results are only slightly higher than in the deaneries of Kamenec, Mnichovo Hradiště and Pilsen. It was also found that a large number of clerics finished their work in the first years of their service and almost half of them stopped after five years. Most

of these careers ended due to an exchange. Only 16% of clerics worked at one benefice at the Dobruška deanery for more than 20 years.

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.